

**SINIF ÖĞRETMENLERİ ve VELİLERİN DESTEK EĞİTİM
ODASI UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Gamze TAMAS

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Sevda YILMAZ

2019

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLERİ ve VELİLERİN DESTEK EĞİTİM ODASI
UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

(Classroom Teachers and Parents Views About The Resource Room Special Education
Support Services)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gamze TAMAS

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Sevda YILMAZ

Bayburt
Ağustos - 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

..... danışmanlığında, ...
numaralı ..... tarafından hazırlanan
“.....
.....” konulu bu çalışma ..... tarihinde aşağıdaki jüri
tarafından ..... Anabilim Dalı,
..... Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :..... İmza: .....

Jüri Üyesi :..... İmza: .....

Jüri Üyesi :..... İmza: .....

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

...../...../.....

.....

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksel Lisans Tezi olarak sunduğum “**SINIF ÖĞRETMENLERİ ve VELİLERİN DESTEK EĞİTİM ODASI UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gősterdiđimi beyan ederim.

...../..... / 2019

Gamze TAMAS

ÖNSÖZ

Çalışmanın her aşamasında bana rehberlik eden, araştırma sürecinde ve araştırmanın tamamlanmasında destek ve yardımını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Dr.Öğr.Üyesi Sevda YILMAZ' a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Tez konumun şekillenmesinde görüşleriyle ve önerileriyle destek olan Doç Dr. Fatih BOYNIKOĞLU hocama, kuzenim Oğuzhan UĞURLU'ya araştırmamda yol gösterici olan arkadaşım Onur BATMAZ'a ve araştırma için veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Fatma ÖKMEN'e ve Semra BAYSAL'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmayı uygulama sürecinin planlandığı gibi yürütülebilmesi için gerekli tüm koşulları sağlayan değerli okul idarecilerimize ve öğretmenlerimize destek ve yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca beni yetiştirip bu günlere getiren başta annem Gülten TAMAS ve babam Ahmet TAMAS'a, her zaman maddi ve manevi desteğini yanımda hissettiğim hayat arkadaşım değerli eşim Çağrıcan YILMAZ'a, bu süreçte dualarını eksik etmeyen Bestami Babam ve Zarife Annem'e ve abim Emre TAMAS'a verdikleri destekten ve bana göstermiş oldukları anlayıştan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINIF ÖĞRETMENLERİ ve VELİLERİN DESTEK EĞİTİM ODASI UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Gamze TAMAS

AĞUSTOS-2019, 91 sayfa

Bu araştırmada, özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerinin aldığı destek eğitim hizmetlerinden biri olan destek eğitim odası uygulamasına ilişkin sınıf öğretmenleri ve veli görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Erzurum ilinde, destek eğitim odası uygulaması yapılan okullarda gerçekleştirilmiş olup, destek eğitim odasında destek eğitimi veren 25 sınıf öğretmeni ve destek eğitim odası uygulamasından yararlanan 25 öğrenci velisinin katılımıyla yürütülmüştür. Araştırmada nitel araştırma çalışmalarında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler yüz yüze görüşmeler yolu ile toplanmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kapsamında yürütülmüştür.

Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümünün görev yaptıkları okulda özel olarak destek eğitim odası olmadığı, öğrencilere en fazla Matematik ve Türkçe derslerinden destek eğitim verildiği, öğretmenlerin büyük bölümünün öğretim sürecinde anlatım yöntemini kullandığı ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mevzuata yeterince hâkim olmadıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin büyük oranda destek eğitim odası uygulamaları esnasında öğrencilerin ailelerinden destek aldıkları ve öğrencilerinin destek eğitim odalarında verilen eğitime yönelik olumlu tutum içinde oldukları sonucuna varılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin büyük bölümünün eğitim sürecinde rehabilitasyon merkezlerinden destek aldıkları ve özel eğitim hizmetleri ile ilgili bir eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır.

Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşların ağırlıklı olarak Rehberlik Araştırma Merkezi ve Milli Eğitim Bakanlığı olduğu sonucuna varılmıştır. Velilerin destek eğitim odası uygulaması esnasında yaşadıkları sorunların büyük oranda derslerin okul sonrası olmasından dolayı öğrencinin yorulması, velinin eğitim öğretim sürecine ilişkin yeterli bilgi sahibi olmaması ve öğrencinin etiketlenmesi yönünde olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca velilerin ders saatlerinin artırılmasına ve uygulamaların daha profesyonel şekilde yürütülmesine ilişkin beklentilerinin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmeni, destek eğitim odası uygulaması, veli

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

CLASSROOM TEACHERS AND PARENTS VIEWS ABOUT THE RESOURCE ROOM SPECIAL EDUCATION SUPPORT SERVICES

Gamze TAMAS

AUGUST-2019, 91 page

The aim of this study is to examine the opinions of the class teachers and parents about the use of academic support rooms which is one of the tutoring services received by the students with special needs. The research was carried out in schools where academic support rooms were implemented in the Erzurum province and was carried out with the participation of 25 classroom teachers and 25 parents of students who benefited from academic support rooms. In this research were used semi-structured interviews, a qualitative research method, and the data was collected through face-to-face interviews. The research was conducted within the scope of case study which is one of the qualitative research patterns.

As a result of the research, it was concluded that most of the classroom teachers do not have a specific academic support room in their school, that students receive tutoring mostly for mathematics and Turkish lessons, and that most of the teachers did not have sufficient knowledge about teaching methodologies or the legislation. Additionally, it was concluded that the teachers were supported by the families of the students during tutoring and that their students had a positive attitude towards the education given in the academic support rooms.

It was concluded that the Counseling and Research Center and the Ministry of Education are the institutions from which the parents receive support during the education process carried out in the academic support rooms. It was also concluded that the problems experienced by the parents during the implementation of academic support rooms were mostly due to the fact that the lessons took place after school hours, that the students were tired, that the parents did not have sufficient information about the education process and that the students were labeled.

Keywords: Classroom teacher, resource rooms practices, parent

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar DİZİNİ.....	vii
BİRİNCİ BÖLÜM	10
Giriş	10
İKİNCİ BÖLÜM	12
Araştırmayla İlgili Genel Bilgiler.....	12
Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	12
Araştırmanın Amacı	13
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	13
Araştırmanın Sayıtları.....	14
Araştırmanın Sınırlılıkları	14
Terim ve Tanımları	14
Özel eğitim ihtiyacı olan birey	14
Destek eğitim hizmeti	14
Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları	14
Destek eğitim odası	15
Bireyselleştirilmiş eğitim programı	15
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	16
Kuramsal Çerçeve.....	16
Eğitim.....	16
Özel Eğitim	16
Kaynaştırma Eğitimi	17
Tam zamanlı kaynaştırma.	20
Yarı zamanlı kaynaştırma.	20
Kaynaştırmanın olumlu sonuçları	21
Bireyselleştirilmiş eğitim programı	22
Özel Eğitim Destek Hizmetleri	23
Okul içi destek hizmetler	24

Okul dışı destek hizmetler.....	29
İlgili Araştırmalar.....	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	39
Yöntem	39
Araştırmanın Modeli	39
Çalışma Grubu	40
Veri Toplama ve Analiz Süreçleri.....	43
BEŞİNCİ BÖLÜM	45
Bulgular	45
ALTINCI BÖLÜM	61
Sonuç ve Tartışma	61
Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	61
Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odaları ile İlgili Mevzuata Hâkimiyet Durumlarına İlişkin Sonuçlar.....	64
Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Sonuçlar.....	64
Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Sürecine Yönelik Tutumlarına İlişkin Sonuçlar.....	65
Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Okul Dışından Destek Alma Durumuna İlişkin Sonuçlar.....	65
Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Paydaşlara Yönelik Beklentilerine İlişkin Sonuçlar	66
Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri.....	68
Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Katkı Olarak Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	68
Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Paydaşlarına Yönelik Beklentilerine İlişkin Sonuçlar	68
Velilerin Destek Eğitim Odası Uygulaması Esnasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Sonuçlar.....	69
Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Önerilerine İlişkin Sonuçlar	70
Öneriler.....	71
Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler	71

İleriki Çalışmalara Yönelik Öneriler.....	72
KAYNAKÇA	73
EKLER	79
Ek-1. Görüşme Formu Uygulama İzni	79
Ek-2. Öğretmen Görüşme Formu	80
Ek-3.Öğrenci Velisi Görüşme Formu.....	84
ÖZ GEÇMİŞ.....	86

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Bilgiler.....	40
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Velilere Ait Bilgiler	41
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Velilerin Öğrencilerine Ait Bilgiler.....	42
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrencilerine Ait Bilgiler	42
Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencileri İçin Destek Eğitim Odası Olarak Kullandıkları Alanlar ve Bu Alanların Ortam Düzenlemesine İlişkin Görüşleri ...	45
Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odasında Eğitim Verilen Derslere İlişkin Görüşleri	46
Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerin Eğitim Öğretim Sürecinde Kullandıkları Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşleri	47
Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Sürecinde Kullandıkları Araç-Gereç ve Materyal Teminine İlişkin Görüşleri.....	48
Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Sürecinde Kullandıkları Ölçme Değerlendirme Süreçlerine İlişkin Görüşleri	48
Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odaları ile İlgili Mevzuata Hakimiyet Durumlarına İlişkin Görüşleri	49
Tablo 11. Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odası Uygulamaları Esnasında Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri.....	49
Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşleri.....	50
Tablo 13. Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Okul Dışından Destek Alma Durumu ve Destek Alınan Kurumlar.....	51
Tablo 14. Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Okul Dışından Destek Alınan Kurumlarla İletişim Durumlarına İlişkin Görüşleri	52
Tablo 15. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Paydaşlara Yönelik Beklentilerine İlişkin Görüşleri.....	53
Tablo 16. Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitim Hizmetleri İle İlgili Bir Eğitime Yönelik Beklentilerine İlişkin Görüşleri.....	54
Tablo 17. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Sürecine Yönelik Beklentileri.....	54
Tablo 18. Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri.....	55

Tablo 19. <i>Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Katkı Olarak Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşleri</i>	56
Tablo 20. <i>Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Paydaşlara Yönelik Beklentileri</i>	57
Tablo 21. <i>Velilerin Destek Eğitim Odası Uygulaması Esnasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri</i>	59
Tablo 22. <i>Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecine Yönelik Beklentileri</i>	60

KISALTMALAR LİSTESİ

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ÖEHY: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

RAM: Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Ed: Editör

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Dünya üzerindeki tüm insanların birbirinden çeşitli yönlerden farklı oldukları bilinmektedir. Bu farklılıklara rağmen normal bir sınıfta grup halinde eğitim alabilirler. Benzer eğitim süreçlerinden ve benzer ölçme değerlendirme süreçlerinden geçebilirler. Fakat bazı çocuklar bu eğitim sürecinde akranlarıyla aynı program, aynı ölçme değerlendirme süreçleriyle eğitim görmeye uygun olmayabilirler. Özel gereksinimli bireylerin varlığı insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen çağdaş anlamda eğitimleri oldukça yenidir (Aral, & Gürsoy, 2007: 17).

Bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylere özel eğitime gereksinimi olan birey denilmektedir. Bu bireylerin özellikleri ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanabilmesi, kendilerine yetebilecek hale gelebilmesi, bağımsız birer birey olabilmesi amacıyla hazırlanmış programlar özel eğitim programı olarak nitelendirilmektedir (Aral, & Gürsoy, 2007: 17).

Bakış açısı ve uygulama anlamında pek çok aşamadan geçmiş özel eğitim, son yıllarda eğitimin özel bir parçası olarak kabul edilmektedir (Aral, & Gürsoy, 2007: 293). Özellikle gereksinimli çocuklarla normal gelişim gösteren bireylerin bir arada eğitim almasını gerektiren kaynaştırma eğitimi ve onun gerektirdiği destek eğitim hizmetleriyle özel eğitim hizmetleri daha da yaygınlaşıp gelişmiştir.

Kaynaştırma eğitimi bazı durumlarda özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. İşte bu ve benzeri sebeplerle okul bünyesinde açılacak olan destek eğitim odasında yapılacak bireysel çalışmalar öğrencinin eğitim gereksinimini karşılayabilir. Fakat destek eğitim odasında verilecek eğitim için eğiticinin, öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bazı donanımlara sahip olması gerekmektedir (Metin, 2012: 9).

Bu araştırmada özel eğitim hizmetlerinden destek eğitim odası uygulaması sürecinde öğretmenlerin ve velilerin yaşadıkları sorunlar, sürecin nasıl ilerlediği ve önerilerine ilişkin konuların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda alanyazın taraması yapılarak konu içeriği üzerinde incelemeler yapılmıştır. Konuyla ilgili uzman görüşüne başvurularak konu başlıkları belirlenmiş ve uygun sorularla görüşme formu oluşturulmuştur. Alanyazın taraması ve uzman görüşleri sonucunda hazırlanan görüşme formları ile veriler toplanmış ve sonuçlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Araştırmayla İlgili Genel Bilgiler

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Ülkemizde bireysel farklılıkların en çok önemsendiği ve en az kısıtlayıcı ortamların sunulduğu eğitim ortamı olarak kaynaştırma eğitimi bilinmektedir. Her bireyin bireysel özelliklere sahip olması normal gelişim gösteren öğrencilerin eğitim öğretim uygulamalarında dahi çeşitliliği gerektirmiştir. Özellikle özel gereksinimli öğrencilerin eğitim sürecinden en üst düzeyde verim alabilmek adına destek eğitim hizmetlerinin, öğretmen ve veliler tarafından iyi bilinmesi ve öğretmen ve velilerin destek eğitim hizmetlerinden faydalanırken iş birliği içerisinde çalışması gerekmektedir. Destek eğitim hizmetlerinden biri olan destek eğitim odası uygulaması ülkemizde son yıllarda yaygınlaşmış bir uygulama olduğu için veliler, sınıf öğretmenleri ve diğer öğretmenler tarafından yeterince bilinmemektedir. Bu nedenle bu araştırmada;

Sınıf öğretmenlerinin ve velilerin destek eğitim odası uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi problem konusu olarak belirlenmiştir. Destek eğitim odası uygulamasının Türkiye’de çok yeni bir uygulama olması ve alanyazında bu alanda yeterince çalışma olmaması sebebiyle bu çalışmaya gerek duyulmuştur.

Bu araştırmanın problem cümlesi; “Sınıf öğretmenleri ve velilerin destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma problemi doğrultusunda araştırmanın alt problemleri aşağıda yer alan şekilde belirlenmiştir.

1. Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odasında yürütülen eğitim-öğretim sürecine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odası ile ilgili mevzuata hâkimiyet durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde okul dışında destek eğitim alıp almadıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?

6. Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine yönelik beklentileri nelerdir?
7. Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine katkı olarak yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Velilerin destek eğitim odasında yürütülen eğitim öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentileri nelerdir?
10. Velilerin destek eğitim odası uygulaması esnasında yaşadıkları sorunlar nelerdir?
11. Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine yönelik beklentileri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Tüm bireyler içinde buldukları toplumda eğitim ve öğrenim hakkına sahiptirler. Özellikle destek eğitim hizmetlerine ihtiyacı olan özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerinin gerek akademik alanda, gerek sosyal alanda ve gerek diğer alanlarda kendilerini gerçekleştirme ve geliştirmeye yönelik eğitim haklarından ve onlar için sunulan destek hizmetlerinden faydalanması çok önemlidir.

Bu araştırmada temel olarak, kaynaştırma sınıfında bulunan özel gereksinimli öğrencilere sunulan destek eğitim odası uygulamasına ilişkin öğretmen ve velilerin görüşlerinin alınması, destek eğitim odası uygulamasının hangi şartlarda yapıldığı, öğretmenlerin ve velilerin bu uygulama ile ilgili olarak sıkıntılı gördükleri durumlar ve çözüm önerilerine ilişkin düşüncelerini belirlemek amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bireysel farklılıklar eğitim öğretim sürecinde yadsınamaz öneme sahip bir konudur. Günümüzde normal gelişim gösteren bireylerde dâhi eğitim süreci öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınıp planlanırken, özel gereksinimli bireylerde bu durum daha fazla önemsenip, ders uygulamalarına yansıtılmalıdır. Fakat içinde bulunduğumuz zamanda sınıfların kalabalık olması ve öğretmen sayılarının yetersiz olmasından dolayı bir takım sorunların var olduğu görülmektedir. Özel gereksinimli çocukların bu ihtiyaçlarını karşılamak için planlı ve organize olarak destek eğitim odası uygulamasına tabi tutmak aslında bu çocuklara normal eğitim ortamlarında sağlanamayacak sınıf ortamı, materyal, öğretim yöntemi vb. öğrenciye göre planlanıp öğrenciye fırsatlar sunması açısından büyük öneme sahiptir.

Ülkemizde kaynaştırma, destek eğitim hizmetleri, özellikle destek eğitim odası uygulaması son yıllarda üzerinde durulan konulardır. Bu sebepten dolayı ki alanyazında bu boşluk hissedilmektedir. Bu çalışmanın da bu anlamda alanyazına katkı sağlayacağı ve sonraki çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmaya gönüllü olarak katılan tüm sınıf öğretmeni ve velilerin yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan soruları doğru ve tarafsız olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Erzurum ilinde bulunan 18 ilkokul ile sınırlıdır.
2. Araştırma destek eğitim odasında eğitim veren 25 sınıf öğretmeninden ve destek eğitim odası uygulamasından yararlanan 25 öğrenci velisiyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgularla sınırlıdır.

Terim ve Tanımları

Özel eğitim ihtiyacı olan birey.

Özel eğitime ihtiyacı olan birey ÖEHY 4. Maddesinde bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey olarak tanımlanmıştır (ÖEHY, 2018).

Destek eğitim hizmeti.

Destek eğitim hizmeti, ÖEHY 4. Maddesinde, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç gereçlerle sunulan danışmanlık hizmeti olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018).

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları.

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları, ÖEHY 4. Maddesinde özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim uygulaması olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018).

Destek eğitim odası.

Destek eğitim odası, ÖEHY 4. Maddesinde, tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, ÖEHY 4. Maddesinde, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri program esas alınarak gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel bir eğitimidir (ÖEHY, 2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve

Eğitim

Eğitim; insanların ruhsal ve bedensel yönden gelişmesi ve daha iyi duruma gelmesini sağlamak için izlenen yollardır. En geniş anlamıyla, insanları belirli amaçlar için yetiştirme sürecidir. Bireylerin doğumdan ölüme kadar bilgi, beceri ve tutum kazanma sürecidir. Ya da başka bir ifadeyle bireylerin çevresiyle kurduğu etkileşim sonucu ortaya çıkan davranış değişiklikleridir (Kılıç, 2009: 2-6).

Eğitim, temel bir toplumsal olgu olmasının yanında, aynı zamanda öğretim kurumlarının uyguladığı bir teknik, öğretim etkinliklerinin tümü, öğrenim, terbiye, yetiştirme gibi anlamları da içerir. Böylelikle de öncelikle insan akla gelir (Tezcan, 2015: 5).

Eğitim, bireyleri her ne kadar ortak amaçlar doğrultusunda bir araya getirirse de eğitimden en üst düzeyde fayda alınabilmesi için bireylerin farklılıklarına dikkat edilmesi gerekmektedir (Yıldız, & Tutuk, 2017: 17).

Özel Eğitim

Özel eğitim, çoğunluktan farklı olarak özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinden en üst düzeyde verim alabilmek, yetersizliği olanların ise yetersizliğinin engele dönüşmesini önlemek, özel gereksinimli bireyi kendine yetebilecek bir hale getirmek, toplumla kaynaşmasını ve bağımsız, üretici bireyler olmasını desteklemek amacıyla verilen özel eğitimidir (Ataman, 2003: 19). Özel eğitimde temel amaç, bireyin eğitsel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, çevresindeki insanlara bağımlılığını azaltıp bağımsızlığını artırmak, diğer bireylerle sağlıklı ilişkiler kurmasını, yetenekleri doğrultusunda üretici birer birey olmasını sağlamaktır (Özbey, 2009: 11).

Özel eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 4. Maddesi y bendinde özel eğitim, bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanmıştır (MEB,2018). Burada ifade edilen özel olarak yetiştirilmiş personelden kasıt

üniversitelerin özel eğitim alanında yetiştirmiş olduğu personeldir. Bununla birlikte özel eğitimin bir ekip işi olduğu da aşikârdır.

Özel eğitim sürecinde gerek aile, gerek özel eğitim öğretmeni, gerek sınıf öğretmeni ve gerekse toplumdaki insanların tümüne iş birliği amacıyla görev düşmektedir. Çünkü özel eğitim artık özel gereksinimli çocukların yetersizliklerine uygun ortamlarda değil; bu çocukların gereksinimlerinin karşılanacağı en uygun ortamlarda eğitim vermek ve onlar için en az kısıtlayıcı ortamlar sunmaktır.

Sonuç olarak özel gereksinimleri olan her çocuğun özel bir eğitime, özel materyallere ve farklı fırsatlar sunulmasına ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçlar gerek duygusal, gerek zihinsel ve gerek sosyal olarak çocukta kendini göstermektedir.

Kaynaştırma Eğitimi

Özel gereksinimli bireylerin, normal eğitim ve öğretim kurumlarında akranlarıyla birlikte özel bir programla eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak için verilen özel bir eğitim uygulamasıdır. Kaynaştırma eğitiminin amacı özel gereksinimli bireyi en az ayırıştırılmış ortamda eğitmek ve onları akranlarıyla birlikte eğitim ortamında bulundurmaktır (Özbey, 2009: 13).

Melekoğlu'na göre; Özel Eğitimli Bireylerin Eğitimi Yasasına göre özel eğitim sınıfları, ayrı okullar veya özel eğitim gereksinimi olan çocukların günün belli saatlerinde farklı ortamlarda eğitim alması gibi uygulamalar; bir çocuğun eğitimi sırasında kaynaştırma ortamında eğitim olanaklarının en üst düzeyde verilmesine rağmen genel eğitim sınıflarında sağlanamaması durumunda gerçekleşmektedir (Melekoğlu, 2016: 173).

Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencinin hiçbir destek almadan genel eğitim sınıfına yerleştirilmesi değil, gereksinimli öğrenciye genel bir sınıfta alacağı eğitimin destek eğitim hizmetleriyle birlikte sunulmasıdır. Kaynaştırma eğitimiyle ilgili yapılan tanımlara bakıldığında, kaynaştırma kavramının hem birlikte eğitim hem de destekleyici özel eğitim hizmetleri kavramlarını karşıladığı görülmektedir (Kargın, & Sucuoğlu, 2006: 29). Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk kaynaştırma programıyla dışarıdaki yaşama uyum sağlamayı, toplumla bütünleşmeyi ve ileriki yaşamında normal eğitime devam edebilmeyi öğrenecektir (Özgür, 2008: 13).

Kaynaştırma uygulamalarıyla kastedilen özel gereksinime sahip çocukların, bireysel gereksinimlerini göz önüne alarak onların ve öğretmenlerinin özel eğitim destek hizmetlerinden faydalanmaları ve özel gereksinimli öğrenciler için hazırlanan programlarda ve fiziksel ortamlarda düzenlemeler yapılmasıdır (Özgür, 2015: 7).

Kaynaştırma uygulamaları süresince öğretmenin hem yetersizlikten etkilenmiş olan öğrencinin hem de diğer öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için dört temel ilkeyi bilmesi gerekir (Lewis, & Doorlag,1991'den aktaran: Özmen, 2003: 77). Bunlar;

- Bütün öğrenciler öğrenebilir: Yetersizliğe sahip olmak, öğrenmeye, davranış değişikliğine engel değildir. Her öğrenci birbirinden farklıdır ve öğrenme sürecinde farklı uygulamalara ihtiyaç duyar. Önemli olan bu çocukların neler yapamadıklarına değil neler yapabildiklerine odaklanıp, uygun eğitim fırsatları sunmaktır.
- Öğrenme davranış değişikliğidir: Öğrenci için her bir yeni öğrenim eskisinde uzmanlaşma demek olup, öğretmen aynı zamanda öğrencinin yeni öğrenmeler edinebilmesi için yol gösterici olmalıdır.
- Öğretim ortam düzenlemeyi içerir: Öğretim sürecinden en üst düzeyde verim alabilmek, öğretim sürecini öğrenci için eğlenceli ve istendik bir hale getirebilmek için öğretim ortamının öğrencinin özelliklerine uygun hale getirilmesi, öğretimin önceden planlanması, uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması çok önemlidir.
- Veri toplama öğretimi etkili hale getirir: Öğretmen öğretim sürecinden önce ve sonra öğrenciyle ilgili bilgi toplar. Öğretim süreci sonunda eğer öğrencide istendik yönde davranış değişiklikleri meydana gelmişse, benzer yöntem ve uygulamalarla öğretime devam edilir. Fakat öğretimden istenen sonuç alınamadıysa o zaman daha farklı öğretim yöntem ve materyalleriyle öğretim süreci yeniden planlanmalıdır.

Kaynaştırmanın gerek sosyal, gerek diğer yönlerden zengin bir programa sahip olması nedeniyle özel bir eğitime gereksinim duyan öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılması yaklaşımı son yıllarda giderek yaygınlaşmaktadır (Kırcaali-İftar, 1997: 136). Özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ortamları hakkında uzmanların bir kısmı, ayrılaştırılmış özel eğitim okullarını uygun bulsa da akranlarıyla eğitim görmeleri gerektiğini savunan uzmanlar çoğunluktadır. Kaynaştırmayı savunanların gerekçesi kaynaştırma ortamında normal gelişim gösteren çocuklarla eğitim gören özel gereksinimli çocukların, iletişim, sosyalleşme, arkadaşlık ilişkileri ve birlikte çalışma gibi çeşitli becerileri akranlarıyla bir aradayken daha hızlı ve aktif öğrenebilecekleri kabulüne dayanmaktadır. Ayrıca kaynaştırma eğitimini destekleyen uzmanlar, her bireyin kendine özgü farkları olduğu ve eğitimde her bireyi kendi potansiyeli düzeyinde değerlendirmek gerektiğinden yola çıkarak kaynaştırma uygulamalarını desteklemektedirler (Atkın, 2013: 23).

Akçamete'ye göre; kaynaştırma eğitimi temelde altı ilkenin dikkate alınmasıyla gerçekleşmesi gereken bir durumdur. Bu ilkelere baktığımızda,

- Bütün yetersizliğe sahip öğrencilere ayırım yapılmaksızın eğitim fırsatı sunulmalıdır.
- Yetersizliği olan çocukların kendi sosyokültürel özelliklerine uygun tanılama süreç ve yöntemlerine göre eğitim ortamlarına yerleştirilmesi yapılmalı ve her 2 senede bir tekrar değerlendirmeye alınmalıdır.
- Özel gereksinimli her çocuk için BEP hazırlanmalıdır.
- Özel gereksinimli çocuklar olabildiğince en az kısıtlayıcı ortamlarda normal akranlarıyla birlikte eğitim almalıdır.
- Çocuğun içinde olduğu eğitim ortamı ve eğitim imkânları için anne baba, eğitimciler birlikte karar vermelidir.
- Anne babalar çocuğa sunulan eğitimin bir parçası olmalıdır (Akçamete, 2003:19)

Günümüzde özel gereksinimli öğrencilerin normal akranlarıyla birlikte eğitim ortamında bulunmaları giderek artarak kaynaştırma uygulamaları daha kabul edilebilir hale gelmiştir. Fakat uygulama esnasında çeşitli sebeplerle kaynaştırma uygulamaları beklenen sonuçları vermemektedir. Bu sebepler;

Olumsuz öğretmen tutumları

Uygun personel ve destek servislerin olmayışı

Genel ve özel eğitimin farklı algılanışı

Fiziksel çevrenin yetersizliği olarak sıralanmaktadır (Kargın, & Sucuoğlu, 2006: 53).

Kaynaştırma uygulamalarının sınırlılıklarına baktığımızda; kaynaştırma uygulamaları destek eğitim hizmetleri verilmeden uygulandığında hem sınıf öğretmeni için hem kaynaştırma öğrencisi için hem de okul yönetimi için bir takım sorunlara sebep olabilmektedir. Bu süreçte destek eğitim hizmetlerinin sağlıklı biçimde yürütülmesinde ailenin de işbirliği çok önemlidir. Ailenin, kaynaştırma uygulamalarının çocuklarına olan olumlu katkısını görmesi ve süreçte aktif olmaları kaynaştırma sürecinden verim alınmasını sağlayacaktır. Eğer aile kaynaştırma uygulamasının faydalı olduğunu düşünmüyorsa, öğretmen aileden destek göremeyecek ve kaynaştırmada istenen verim alınamayacaktır (Batu, 2000: 35-45).

Ailenin özel gereksinimli öğrencinin öğretim sürecinde okul ile işbirliği halinde olması, süreçte aktif bir takipçi olması kaynaştırma süreci için oldukça önemlidir. Bunun yanında bu

durum diğer ülkelerde ve Türkiye’de artık yasal bir zorunluluk haline getirilmiştir. Ailelerin süreçte aktif katılım gösterebilmeleri için ailelere çeşitli eğitsel ve psikolojik destek hizmetlerinin sunulması gerekmektedir. Bu destek hizmetlerinin sunulmasıyla aileler daha bilinçli ve bilgili olarak sürece katılım gösterecektir (Aslan, 2016: 76).

Özel gereksinimli öğrencilerle çalışacak öğretmenlerin de bu çocukların aileleri gibi özveriyle, istekle ve sabırla çalışmaları gerekmektedir. Bu çocuklarla çalışmak akranlarıyla karşılaştırıldığında daha fazla hazırlık ve altyapı isteyen bir durumdur. Öğretmenlerin bu duruma hazırlıklı ve kabullenmiş olmaları tükenmişlik sendromuyla karşılaşmalarını en aza indirecektir (Çakıroğlu, 2016: 16).

Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerine, kaynaştırma öğrencisinin sınıfa kabulü noktasında çok iş düşmektedir. Çünkü yapılan çalışmalarda öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine olan tutumlarına göre öğrencilerin de davranışlar sergilediği belirlenmiştir (Batu, Kırcaali-İftar, & Uzuner, 2004:52).

Tam zamanlı kaynaştırma.

Tam zamanlı kaynaştırma, bireyselleştirilmiş eğitim programı ve gerekli fiziksel düzenlemelerle özel eğitime ihtiyacı olan bireyin kaydının normal sınıfta olması ve tüm gün boyunca akranlarıyla aynı sınıfta eğitim almasıdır (Topcu, & Katılmış, 2013:2).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin normal bir kaynaştırma sınıfında tüm gün boyunca eğitim almasıdır. (Atkın, 2013: 26). Ve bu eğitim normal sınıf öğretmeni tarafından verilmektedir. Bu durumda sınıf öğretmeni öğrencinin sınıf içindeki tüm gereksinimlerini karşılamakla sorumludur. Ancak bireysel gereksinimlerine bağlı olarak, öğrencinin destek ve/veya ek hizmetlerden yararlanması söz konusu olabilecektir (Batu, & Kırcaali İftar, 2011: 9).

Özel eğitim gerektiren bireylerin, akranlarıyla birlikte okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için; özel eğitim destek hizmetleri, özel araç gereç ve materyaller sağlanır. Eğitim programı bireyselleştirilir. Ve programa göre sınıfta fiziksel ortam düzenlenir (Batu & Kırcaali İftar, 2006: 17).

Yarı zamanlı kaynaştırma.

Yarı zamanlı kaynaştırma, öğrencilerin başarılı olabilecekleri derslerde ve sosyal etkinliklerde normal eğitim sınıfında akranlarıyla eğitim aldığı ve normal eğitim sınıfına kayıtlı olduğu uygulamadır (Topcu, & Katılmış, 2013:3). Uygun koşullara göre özel gereksinimli

çocuk, okul gününün yarısında normal sınıfta yarısında da özel eğitim sınıfında geçirebileceği gibi haftanın belli günlerinde normal sınıfta belli günlerinde ise özel eğitim sınıfında geçirebilir. Bu uygulama daha çok orta düzeyde engele sahip çocuklar için uygulanır (Metin, 2012: 378).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı özel sınıftadır fakat özel eğitim sınıfı öğrencisi başarılı olabileceği derslerde kaynaştırma sınıfında eğitim almaktadır (Atkın, 2013: 26). Kaynaştırmanın bu şekilde uygulanması çok yaygın olarak görülmemekle birlikte, uygulandığında özel gereksinimli öğrenci açısından yararlı olacağı düşünülen bir uygulama şeklidir. Kaynaştırma uygulamasında yer alan bir özel gereksinimli öğrencinin akademik yararlar sağlamanın yanı sıra sosyal yararlar sağlması da hedeflenmektedir. Kaydı özel sınıfta olan bir özel gereksinimli öğrencinin akademik olarak, kaydı normal sınıfta olan bir özel gereksinimli öğrenciye göre daha düşük bir başarı düzeyine sahip olması beklenmektedir. Bu durumda bu öğrenci başarılı olabileceği derslerde normal sınıfa kaynaştırıldığında, en fazla yararı sosyal becerinin gelişmesi ve yeni sosyal beceriler kazanması ile görecektir (Batu, & Kırcaali, 2011: 9).

Kaynaştırmanın olumlu sonuçları.

Özel gereksinimli bir öğrencinin normal eğitim sınıfında eğitim alması söz konusu olduğunda akla ilk gelen şey her zaman kaynaştırma uygulamalarının bu çocuklara olan katkısıdır. Fakat kaynaştırma uygulamalarının aynı zamanda akranlara olan katkısı da unutulmamalıdır. Gereksinimli bireylerin kaynaştırma uygulamasıyla akademik ve sosyal alanlarda daha fazla kendilerini gösterebilecekleri düşünülmektedir. Aynı zamanda yapılan araştırmalar, kaynaştırma ortamlarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin akademik gelişimlerinin, özel eğitim okullarında ve sınıflarında eğitim görenlere göre daha hızlı olduğunu göstermektedir. Genel bir eğitim sınıfında kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu hallerde normal gelişim gösteren çocukların bireysel farklara saygı, gereksinimli arkadaşlarıyla arkadaşlık kurma, onları anlama gibi davranışları kazanması beklenmektedir. Aynı zamanda yapılan araştırmalara göre de kaynaştırmanın özel gereksinimi olmayan öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerinde olumsuz bir etki yapmadığı tam tersine sosyal beceriler, problem çözme becerileri, özgüven, vb birçok yönden olumlu etkilediği belirlenmiştir (Kargın, & Sucuoğlu, 2006: 58-60).

Kaynaştırma uygulamasının olumlu sonuçlar verebilmesi için genel eğitim sınıflarındaki öğrenci velilerinin de süreçte katkı sağlması gerekmektedir. Normal gelişim gösteren çocukların ailelerinin de kaynaştırma öğrencisini kabul eder bir tutum içinde olması, normal gelişim gösteren çocukların da bu çocukları kabülünü artıracaktır. Normal gelişim

gösteren çocukların kaynaştırma öğrencileriyle ilgili evlerinde duyacakları olumsuz ifadeler, çocukları olumsuz etkileyecek ve kaynaştırma öğrencisine karşı olumsuz davranışlar sergilemelerine sebep olabilecektir. Aynı zamanda ilköğretim çağındaki çocukların birbirlerinden çok kolay etkilenebileceği de düşünüldüğünde bu durum kaynaştırma öğrencileri için istenmeyecek bir durum olacaktır. Bu sebepten dolayı da kaynaştırma uygulamalarına başlanmadan önce sınıftaki diğer öğrencilerin özel gereksinimli öğrencileri daha kolay kabul etmeleri için çeşitli hazırlık çalışmaları yapılmalıdır. (Batu, & Kırcaali, 2011: 40).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı.

Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarıyla akranlarıyla aynı eğitim ortamında bulunmaları, aynı programla eğitim almalarını gerektirmez. Dolayısıyla özel gereksinimli öğrencilerin özel bir programla kaynaştırma eğitimi almaları gerekmektedir. Bu program da Bireyselleştirilmiş Eğitim Programıdır (Camadan, 2012: 3).

Özel eğitime gereksinimi olan bireylere, yetersizliklerinden etkilenme düzeylerine bakılmaksızın günlük yaşam becerilerini gerçekleştirme ve akademik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim programlarının uygulanması gerekmektedir. Eğitim programlarının amacı; özel gereksinimli öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak gereksinimlerine uygun eğitim ortamları sunmaktır (Aral, & Gürsoy, 2007: 304).

BEP hazırlanmasının iki sebebi vardır. İlki bunun yasal bir zorunluluk olması, ikinci sebep ise bireylerin özel gereksinimlerini karşılaması içindir. BEP planını öğrencinin eğitim sürecinde bulunan kişiler bir yıllık süreyle hazırlarlar. Bu kişilerin oluşturduğu gruba BEP geliştirme birimi denmektedir. Öğrencinin de yapılan bu BEP toplantılarına katılımı oldukça önemlidir (Avcıoğlu, 2013:65-75).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime gereksinim duymayan öğrenciler için hazırlanan müfredata paralel olarak ve öğrencinin özelliklerine göre uyarlama yapılarak hazırlanmalıdır (Avcıoğlu, 2013:68).

Espin ve Deno (1998), tarafından yapılan araştırmada destek eğitim odasında ve genel eğitim sınıfında eğitim gören özel gereksinimli öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programları karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmada, bireyselleştirilmiş eğitim planlarının, öğrenci seviyesine, özel gereksinim grubuna, öğrencinin sınıfındaki okuma programlarına uygunluğu değerlendirilmektedir. Araştırma sonucunda destek eğitim odasında eğitim gören öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim planlarının normal sınıf için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim planlarına göre kullanım

sürelerinin daha uzun olduğu, amaçların daha etkili olduğu ve planların öğrencilerin seviyesine daha uygun olduğu belirlenmiştir (Espin, & Deno, 1998).

Özel gereksinimli her öğrenci için hazırlaması yasal zorunluluk olan BEP öncelikle öğrenciye doğru değerlendirme yapılmasıyla başlar. Değerlendirme sonucunda öğrencinin belirlenen performans düzeyine bakılarak ve öğrencinin eğitsel gereksinimlerinden yola çıkarak BEP hazırlanır. Hazırlanan BEP yıl içinde kurul tarafından değerlendirilir (Avcıoğlu, 2013: 72).

Avcıoğlu 2013'e göre; bireyselleştirilmiş eğitim programının işlevleri şu şekilde özetlenebilir:

- Bireyselleştirilmiş eğitim planı toplantıları, öğrencinin eğitim sürecinde olması gereken kişiler arasında, iletişim sağlar.
- Bireyselleştirilmiş eğitim planı, öğrencinin yararlanacağı özel eğitim hizmetlerinin yazılı olarak sunulmasını sağlar.
- Bireyselleştirilmiş eğitim planı, planı hazırlayan kişiler tarafından öğrencinin çalışmalarını ve takibini yapabilmeyi sağlar.

Özel Eğitim Destek Hizmetleri

Kaynaştırma uygulamalarının tanımında “öğretmene destek hizmet sunulması koşuluyla” ifadesi bulunmaktadır. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerine yönelik genel eğitim sınıflarında gereksinim duyulan ihtiyaçlarını karşılamaları destek hizmetlerle mümkün olmaktadır. Aksi takdirde özel gereksinimli öğrencilerin tüm eğitim ihtiyaçlarının sınıf öğretmeni tarafından karşılanmasını beklemek doğru bir yaklaşım değildir (Kargın, 2010: 74)

Özel eğitim destek hizmetleri, özel gereksinimi olan bireylerin eğitsel ihtiyaçlarının giderilebilmesi ve eğitim sürecinden en üst düzeyde faydalanabilmesi için sınıf öğretmenleri ile uzmanların bir arada işbirliği halinde çalışmasını gerektiren hizmetlerdir (Batu, & Uysal, 2010: 125).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) 4. maddesi 1 bendinde destek eğitim hizmeti; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetleri olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Özel eğitim destek hizmetlerini, okul içi ve okul dışı destek hizmetler olarak iki ayrı kategoride incelemek mümkündür.

Okul içi destek hizmetler.

Okul içi özel eğitim destek hizmetleri 3 başlıkta incelenebilir.

Destek eğitim odası (kaynak oda).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) 25. maddesi i bendinde destek eğitim odası; Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı olarak tanımlanmaktadır. (MEB, 2018).

Destek eğitim odası; özel gereksinimi olan öğrencinin bir okul gününün en az yüzde 21'ini en fazla yüzde 60'ını genel eğitim sınıfı dışında özel eğitim hizmeti almak için geçirdiği yer olarak ifade edilebilir. Ayrıca burada öğrenciye çoğu zaman sınıfında gördüğü eğitime paralel bir eğitim verilir (Özokuçu, 2014: 93).

Destek eğitim odası kaynaştırma eğitimine devam eden özel gereksinimli ve üstün yetenekli öğrencilere özel eğitim desteği vermek amacıyla, okul bünyesinde hazırlanmış gerekli materyallerle donatılmış odalardır. İhtiyaca göre bir okulda birden fazla destek eğitim odası açılabilir. Öğrencinin bu odada alacağı destek saati ortalama haftalık ders saatinin üçte biri kadardır. Destek eğitim odasında öğrencilerin öncelikle bireysel eğitim almaları esastır, ancak aynı düzeyde olan öğrencilere grup eğitimi de verilebilir (Özbey, 2009: 13-14).

Alayazın incelendiğinde destek eğitim odalarında verilen özel eğitime ilişkin çeşitli eleştiriler ile karşılaşmaktadır. Bu uygulama, özel gereksinimli öğrencinin öğrenimini normal akranlarıyla sürdürmesini sağladığı, gereksinim duyduğu alanlarda alan uzmanından hizmet almaya olanak tanıdığı, sınıf öğretmeninin de gerek duyduğunda uzmana ulaşabilmesini kolaylaştırdığı için önerilmektedir (Batu, & Uysal, 2010: 125). Aynı zamanda öğrencinin etiketlenmesine sebebiyet verdiği için eleştirilmektedir. Ayrıca bu uygulamanın amacına ulaşması için sınıf öğretmeni ile destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenin yakın iletişim ve işbirliği içinde olması gerekmektedir (Özokuçu, 2014: 93).

Yine alanyazın incelendiğinde, farklı olarak Al-Zoubi (2012) tarafından yapılan araştırmada öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere sunulan okuma ve aritmetik beceri arttırmaya yönelik destek eğitim odası uygulamalarının etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kontrol ve deney grubu olmak üzere iki grupta yürütülmüştür. Deney grubuna destek eğitim odasında okuma ve aritmetik becerileri arttırmaya yönelik bir eğitim verilirken kontrol grubunda dersler normal sınıflarda yürütülmüştür. Araştırma sonuçları deney grubunda destek eğitim odasında okuma ve aritmetik becerileri arttırmaya yönelik bir eğitimin anlamlı yönde etkileri olduğunu göstermektedir (Al-Zoubi, 2002).

Benzer olarak Datta (2015), tarafından yapılan araştırmada hafif düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerinin öğrencilerin problem çözme becerilerine, sosyal ve akademik hayatlarına ve aile ilişkilerine etkisini belirlemek amacıyla öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin, destek eğitim hizmetlerinin öğrencilerin problem çözme becerilerini olumlu anlamda desteklediğini düşündüklerini, sosyal hayatlarını belirli düzeyde düzenlediğini ve aile ilişkilerini ise etkilenmediğini düşündüklerini göstermektedir. Destek eğitim odası uygulamalarının akademik başarıya olan etkisi öğretmen ve öğrenciler tarafından olumlu düzeyde değerlendirilirken aile tarafından akademik düzeyde ilerlemenin sınırlı bulunduğu tespit edilmektedir.

Destek eğitim odasında verilen eğitim sürecinde başarı sağlanabilmesi için, kaynaştırma öğrencisinin kayıtlı olduğu sınıf öğretmeni ile destek eğitim odasındaki öğretmeni iş birliği içerisinde çalışmalıdır. Öğrenci destek eğitim sınıfında normal sınıfta gördüğu programla paralel bir şekilde eğitim sürdürmelidir. Bu durumun sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için iki öğretmenin de öğrenciyi çok iyi tanıyıp, öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alarak eğitim sürecini planlamalıdır (Batu, & Kırcaali, 2011: 9).

Destek eğitim odasında devam eden öğrenciler.

Düşünüldüğünde her çocuk ihtiyaçları doğrultusunda özel bazı gereksinimlere ihtiyaç duyar. Ayrıca her çocuğun çeşitli eğitim ihtiyaçları vardır. Özel eğitim boyutunda düşündüğümüzde özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar ise duyuşsal, duygusal ve çeşitli alanlardaki öğrenme problemleri nedeniyle çeşitli ek desteklere ihtiyaç duyarlar (Çakıroğlu 2016: 4).

Destek eğitim odaları MEB'in 2013 yılında yayınladığı Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Klavuzunda; okul ve kurumlarında akranlarıyla eğitime devam eden özel yetenekli çocukların, yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek için özel araç gereçlerle verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2013).

Destek eğitime ihtiyaç duyan çocuklar çeşitli alanlarda sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, çocuklar arasında farklı özellikler ve gereksinimlerin ortaya çıkmasının yanında benzer gereksinimleri ve özellikleri de ortaya çıkarabilmektedir. Destek eğitim odasında verilecek olan eğitim bu çocukların engel türleri ve boyutları da dikkate alınarak verilmelidir.

Destek eğitim odasında çalışacak öğretmenler.

Kaynaştırmanın başarıya ulaşmasının sorumluluğu büyük ölçüde eğitimciye aittir. İlk olarak eğitimcinin ‘eğitimcilik formasyonu’ önemlidir. Eğitimci normal çocuk ve özel eğitim gerektiren çocuk hakkında uygun eğitim programlarını hazırlayabilecek ve gerekli yönlendirmeleri yapabilecek kadar bilgi sahibi olmalıdır. Eğitimci, uygulamanın çocuk açısından sorumluluğunu üstlenirken, ailenin bu konudaki fikir ve yorumlarını da göz önüne almalıdır. Hem normal gelişim gösteren çocukların ailelerinin hem de özel gereksinimli çocukların ailelerinin uygulama hakkındaki görüş ve önerilerini almak, kaynaştırmada aksayan yönlerin ve sorunların tespit edilebilmesi ve yeni düzenlemelerin yapılması için önemli sayılmaktadır (Atkın, 2013: 22).

Ülkemizde özel gereksinimli öğrenciler için sunulan eğitim hizmetleri ilk olarak özel eğitim öğretmenleri tarafından sağlanmaktadır. Başta özel eğitim sınıfları olmak üzere özel eğitim okullarında ve diğer rehabilitasyon hizmetlerinin sağlandığı kurumlarda özel eğitim öğretmenlerine sıklıkla rastlanmaktadır (Çakıroğlu, 2016:14).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) 25. maddesi f ve g bendinde; öğrencilerin eğitim ihtiyaçları takip ettikleri eğitim programı ve öğrencilerin kayıtlı oldukları kademe esas alınarak özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri okul yönetiminin teklifi doğrultusunda il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerince görevlendirilir. Ayrıca ilkokul ve ortaokullardaki destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek üzere üst kademelerde görev yapan alan öğretmenleri de görevlendirilebilir şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2018).

Atkın (2013)’e göre destek eğitim odasında eğitim verecek öğretmenlerin özel eğitim öğretmeni olması gerekmektedir. Ayrıca bu öğretmenlerin en fazla 20 öğrencilik ders yükü olmalı, gerekirse bu öğretmenler sadece destek eğitim odalarında görevlendirilmeliler. Türkiye’de DEO’larının başarılı olması isteniliyorsa ya her okula bir özel eğitim öğretmeni görevlendirmeli ya da gezici öğretmen kadrosunu aktif olarak kullanarak öğretmenin birden fazla okula gitmesini sağlanmalıdır. Ayrıca gezici öğretmeni her okulda 20 kaynaştırma öğrencisine destek sağlaması şeklinde ayarlanması gerekmektedir (Atkın, 2013: 33).

Glomb ve Morgan (1991) tarafından yapılan araştırmada ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde destek eğitim hizmeti veren öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin başarısını artırmak için kullandıkları stratejilerin ve başarıyı etkileyen değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda; 10 yılın üzerinde mesleki deneyimi olan öğretmenlerin 10 yılın altında deneyimi olan öğretmenlere göre destek eğitim tabanlı uygulamaları daha başarılı şekilde uyguladıkları sonucuna varılmıştır. İlkokul düzeyinde görev

yapan öğretmenlerin işbirliği becerisi konusunda, ortaokul ve lise düzeyinde görev yapan öğretmenlere oranla daha yüksek başarı gösterdikleri de araştırma sonuçları arasındadır. Araştırma sonuçları ayrıca 50 yaş ve üzerindeki destek eğitim odası öğretmenlerinin destek eğitim odasını daha az kullandıklarını göstermektedir (Glomb, & Morgan, 1991).

Destek eğitim odası uygulamalarında aile eğitimi.

Tüm ebeveynler çocukları için bir şeyler yapmak ister ve onların eğitimleri için önemli sorumluluklar yerine getirirler. Eğer ebeveynler özel gereksinimli bir çocuğa sahipse bu durumda anne babalar daha fazla sorumluluk ve ek görevleri yerine getirirler. Ayrıca günlük yaşamları ve mesleki yaşamlarına ilişkin görevleri de yerine getirirler. Özel gereksinimli çocuğun doğumuyla ailenin yaşam şekli dâhi değişmektedir (Özen, 2017: 127-128) .

Destek eğitim sürecinde de ailelerin sürece katılımı, anne babadan bilgi alınması sınıf içindeki çalışmalara yön verebilir. Özellikle çocuğun evde yapmaktan hoşlandığı şeylerin bilinmesi, sınıf içindeki akademik davranışları pekiştirme ve geliştirmede yararlı olabilir (Özen, 2017: 127-128) .

Okul ve aile arasındaki bağ okuldaki görevlilerin aileleri taraftar olarak görmeleri ile daha da kuvvetlenir. Okuldaki personelin aileyi anlaması süreçte ailenin daha pozitif ilişkiler kurabilmesini sağlar. Bunun tersine okul personelinin aileye olumsuz bakışı(daha az eğitilmiş, daha az maddi güce sahip), ailenin okulla iletişimi için istenmeyen sonuçlar doğuracaktır. Bu hususta ailelerin ilgilenmesi gereken hususlar şöyle sıralanabilir;

- Ailenin yaşam kalitesini artırmak
- Aile hayatını düzenli biçimde sürdürmek
- Hem kendileri hem de çocukları için uygun seçimler yapmak
- Çevreyi kontrol edip çocukları için güvenli ortam haline getirmek
- Üretkenliği artırmak
- Hem kendileri hem çocukları için toplumla işbirliği halinde olmak (Akçamete, 2003:25)

Sınıf içi yardım.

Sınıf ortamları, en fazla bütünleştirmeyi sağlayan ve en az sınırlayıcı olan ortamlardır. Gereksinimli çocuklar eğitimlerini normal sınıf ortamlarında yaşatlarıyla birlikte sürdürürler. Bu uygulamada öğretmen, gereksinimi olan çocuğu sınıfa alırken istekli olmalı ve ona yardımcı olabileceğine inanmalı ve çocuğa kendi istek ve çabalarıyla destek olmalıdır (Aral, & Gürsoy, 2007: 309-310).

Bu destek hizmet türünde destek hizmet uzmanı sınıf öğretmenine çeşitli şekillerde yardımcı olabilir. Fakat destek eğitim uzmanı ve sınıf öğretmeni sınıf içinde aynı anda bulunacağından çok iyi bir planlama ve eşgüdüm içerisinde olmalıdırlar. Sınıf öğretmeni ve destek hizmet uzmanı görev paylaşımını doğru yaparlarsa, sınıf içi yardımda kaynaştırma öğrencisinin kendisini ayrıcalıklı hissetme olasılığı da destek eğitim odası uygulamasına göre daha az olacaktır (Batu & Kırcaali İftar, 2006: 44).

Özel eğitim uzmanı, özel gereksinimli öğrencinin sınıfa uyum sağlamasını kolaylaştırmak, öğretmene çalışmalarında yardımcı olmak, sınıftaki etkinliklerde öğrencinin aktif olmasını sağlamak ve öğretim yapmak gibi konularda sınıf öğretmenine destek sağlar (Lewis, & Doorlag, 1999).

Sınıf içi yardım uygulamasının etkili olabilmesi için, öncelikle sınıf öğretmenin diğer öğretmeni sınıfına kabul etmesi ve öğretmenlerin her ikisinin de bu uygulama ile başarıya ulaşabileceğine, faydalı olabileceğine inanması gerekir (Rief, & Heimburge, 1996 aktaran Atın, 2013:35).

Sınıf içi yardım uygulaması öğretmenin bilgi, beceri ve sorumluluğunu artırması ve kendi sorunuyla başa çıkmayı teşvik etmesi, öğretmenle uzman arasındaki kopukluğu ortadan kaldırması, gereksinimli öğrencinin sınıftan ayrışmasını gerektirmemesi, normal öğrenciye sistematik öğretim sunulması nedeniyle çabuk ve kalıcı öğrenme sağladığı için önerilmektedir (Batu, & Uysal, 2010:126).

Özel eğitim danışmanlığı.

Diğer destek hizmet türlerinden farklı olarak daha dolaylı yollardan gerçekleştirilen bir hizmettir ve üç temel ögeden oluşmaktadır. Bu üç öge danışman, danışan ve hakkında danışılındır. Özel eğitim danışmanı, danışmanlık konusunda bilgi ve beceri sahibi özel eğitim öğretmeni ya da rehber öğretmen olabilir. Özel eğitim danışmanına başvuru nedenleri arasında, davranış problemlerini gidermek, belli derslerdeki güçlüklerle başa çıkabilmek, bireysel eğitim programı hazırlamak ya da eğitsel değerlendirme konusunda destek almak sayılabilir (Atkın, 2013: 36).

Özel eğitim danışmanı öğretmene, öğretim uyarlamaları, çocuğun sınıfa kabulü vb. çıkabilecek problemler için danışmanlık yapar. Danışman, sınıf içerisinde materyallerin öğrenci gereksinimine uygun hazırlanması, uygun eğitim hizmetinin sunulması konularında öğretmeni bilgilendirir. Bu destek hizmetinde danışman sınıf içerisinde öğretim gerçekleştirmez (Gücyeter, 2017: 76) .

Özel eğitim danışmanlığının diğer destek hizmetlere göre tercih edilmesinin bazı sebepleri vardır. Bu sebeplere baktığımızda ilk olarak, normal sınıf öğretmenin kendisine gereken destek verildiğinde özel gereksinimli öğrenci için daha etkili bir eğitim sunulacağıdır. İkinci bir sebep; danışmanlık yoluyla daha fazla öğrenciye ulaşıp, her öğrenci için ayrı bir zaman harcamak yerine sınıf öğretmenine yapılan danışmanlık sonucunda daha fazla öğrenci için fayda sağlanmış olacaktır. Bir diğer sebebe baktığımızda bu sayede öğrencilerin etiketlenmesinin önüne geçilebilmesidir. Son olarak da danışmanlığın farklı deneyim ve uzmanlığa sahip kişiler arasında iş birliği ve iletişimi artıracığıdır (Batu, & Kırcaali İftar, 2006: 47).

Özel eğitim danışmanlığının ilkelerine bakıldığında ise; danışmanlığın gönüllülük esasına dayandığı görülmektedir. Sınıf öğretmeni danışmanlık sürecinde gönüllü olarak başvurur ve danışmanın önerilerini yapıp yapmama konusunda özgürdür. Ayrıca danışmanlık sürecinde yer alan görüşmeler gizlilik esasına dayanır (Batu, & Kırcaali İftar, 2006: 47).

Okul dışı destek hizmetler.

Okul dışı destek hizmetler; evde ve hastanede eğitim, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve bilim ve sanat merkezleri başlıkları altında incelenebilir.

Evde ve hastanede eğitim.

Özel gereksinimli çocukların eğitimlerini devam ettirebilecekleri ortamlardan birisi de ev ya da hastanedir. Çeşitli sebeplerle okula devam edemeyecek bireylerin eğitimi evde ya da hastanede sürdürülebilmektedir. Evde eğitim hizmetleri, özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından planlanmaktadır ve bireylerin kayıtları ilkokul, ortaokul kurumuna veya özel eğitim merkezine yapılmaktadır (Aksoy, 2016: 291). Evde eğitim hizmeti verilmeden önce birey için doğrudan eğitimden yararlanabileceği bütün imkânların sağlanıp sağlanmadığına bakılarak değerlendirme yapılır. Evde eğitim hizmetlerinin planlanması ve programlanması kurul tarafından gerçekleştirilir. Ayrıca bu uygulamayı gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen sürdürür. Evde eğitim süreci, birey aile ve öğretmenin iş birliğiyle yürütülür (Canöz, 2013:10).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) 14. maddesinde evde eğitim hizmetleri ‘Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle en az on iki hafta süreyle örgün eğitim kurumlarından yararlanamayacağı ya da yararlanması durumunda sağlığı açısından risk oluşturacağı en az birisi ilgili daldan olmak üzere üç uzman tabip tarafından düzenlenmiş Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu’nda belirtilen öğrencilere velinin yazılı talebi ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu ile İl veya İlçe Özel Eğitim

Hizmetleri Kurulu'nun planlaması doğrultusunda ders yılı içinde evde eğitim hizmeti verilebilir' şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2018).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) 15. maddesinde hastanede eğitim hizmetleri 'Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören öğrencilerin eğitimlerini sürdürmeleri için hastaneler bünyesinde il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi ve sağlık bakanlığının uygun görüşü üzerine Valilik Olur'u ile hastane sınıfları açılır' şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2018).

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri.

Engelliler Hakkında Yapılan Kanunda rehabilitasyon kavramı, herhangi bir sebeple ortaya çıkan yetersizlik durumunun etkilerini en az hissedilebilir seviyeye getirmek ve yetersizliği olan bireyin sosyal hayat içerisinde kendine yetebilir hale gelmesini sağlamak için çeşitli alanlardaki becerilerini geliştirmeye yönelik verilen hizmettir (MEB, 2005).

Özel gereksinimli bazı çocukların okul içi destek eğitim hizmetleriyle karşılanamayacak ve farklı alanlarda uzmanlarla eğitim gerektirecek hizmetlere ihtiyacı olabilir. Rehabilitasyon merkezlerinde fizyoterapist, psikolog, özel eğitimci, sosyal hizmet uzmanı vb. farklı disiplinlerden gelen uzmanlar özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına göre multidisipliner bir yaklaşımla hizmet vermektedir (Metin, 2012: 10).

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde dil ve konuşma, zihinsel, duygusal fiziksel, sosyal vb problemleri olan bireylerin yetersizlik alanları tespit edildikten sonra bu alanlardaki problemlerini ortadan kaldırmak yada en alt düzeye indirmek, bireylerin yeteneklerini en üst düzeye çıkarmak ve toplumda daha çabuk kabul edilmelerini sağlayıp, yaşam içinde kendilerine yetebilecek hale gelmelerini sağlamak maksatlı çalışmalar yapılmaktadır (Aksoy, 2016: 290).

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, engelli çocukların işlev kayıplarını gidermek veya en aza indirmek ve kendi kendilerine yetebilme becerileri kazandırmak suretiyle günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla hizmet veren kuruluşlardır. Örgün eğitim kurumlarına devam eden engelli öğrenciler bir yandan da bu merkezlere devam etmektedirler (Vuran, & Ünlü, 2014: 75).

Bilim ve sanat merkezleri.

Üstün yetenekli birey, diğer bireylere göre üstün özellikler taşıyan, farklı bir eğitime ihtiyaç duyan ve sosyal ihtiyaçları olan, farklı özellikler gösteren bireylerdir (Creasy, 2012'den aktaran: Konaş, & Yağcı, 2016: 2).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) 33. Maddesine göre; Örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarından özel yetenekli olarak tanılanan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim vermek üzere BİLSEM'ler açılır. BİLSEM'lerde eğitim ve öğretim etkinlikleri öğrencinin örgün eğitim saatleri dışındaki bir zamanda hafta içi veya hafta sonu planlanabilir (MEB, 2018).

BİLSEM'lerde özel yetenekleri olan bireyler okul dışındaki zamanlarda yetenekleri doğrultusunda eğitim almaktadırlar. Ülkemizde bu uygulama ilk olarak üç, dört ve beşinci sınıftaki öğrenciler için verilmiş fakat daha sonra bir, iki ve üçüncü sınıftan öğrencilerin de tanınması yapıp uygulamadan faydalanmaları sağlanmıştır. BİLSEM'lerde verilen eğitim süreciyle ilgili olarak eğitim basamakları yönergede açıklanmış fakat uygulanması gereken program, eğitim süresi vb. hakkında yeterince bilgi verilmemiştir. Bu sebepten dolayı BİLSEM'lerde verilen eğitimlerde bir birliktelik söz konusu olmamaktadır (Bedur, Bilgiç, & Taşlıdere, 2015: 160).

Özel yetenekleri olan öğrenciler kendileri için en uygun eğitim programı aldıklarında çok önemli işlere imza atabilecek bireylerdir. Fakat uygun eğitim programını almadıklarında, kendilerini gerçekleştirememeye durumunun olumsuzluklarını yaşamaktadırlar. Bu nedenle doğru bir tanılama ve uygun eğitim fırsatlarıyla eğitimlerine destek vermek önemlidir (Kaya, 2013: 5).

İlgili Araştırmalar.

Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.

Kaya (2003), tarafından yapılan çalışmanın amacı kaynaştırma uygulamalarının 2000-2001 öğretim yılı içerisinde Ankara ilinde nasıl düzenlendiğinin incelenmesidir. Ayrıca kaynaştırma uygulamasındaki yöneticilerin, rehber öğretmenlerin, sınıf öğretmenlerinin, kaynaştırma programı ile ilgili bilgi ve tutumlarının nasıl olduğunun ve yapılan çalışmaların neler olduğunun ortaya konulmasıdır. Araştırma betimsel bir alan çalışmasıdır. Araştırmanın evreni Çankaya ilçesindeki kaynaştırma uygulaması yapılan okullardaki yöneticiler, rehber öğretmenler, 3. Sınıf öğretmenleri ile bağımsız özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini Çankaya ilçesindeki kaynaştırma programı uygulanan okullarda rastlantısal olarak alınan 11 okuldaki 11 yönetici, 10 rehber öğretmen ve 24 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Verilerin toplanması için kaynaştırma uygulamasında yer alan yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili olarak bilgilerinin, bu uygulamalara karşı tutumlarını ve yapmış oldukları

çalışmaları araştırmayı amaçlayan anket formları geliştirilmiştir. Verilerin toplanmasından sonra aritmetik ortalama ve yüzde değerlerle tablolaştırma ve grafikleştirme yapılmıştır. Araştırma sonucunda anket uygulanan bireylerin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu, kaynaştırma uygulamalarına karşı olumlu tutum göstermedikleri ve yapılan çalışmaların yetersiz olduğu izlenimi belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca okullara tebliğ ettirilen yönetmeliklerle ilgili 2000-2001 öğretim yılı itibariyle okullarda herhangi bir düzenleme yapılmadığı görülmüştür.

Ünal (2008) tarafından yapılan araştırmanın genel amacı, birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel engelli öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olup olmadığını araştırmaktır. Araştırmanın deseni, tek denekli deneysel desenlerden, “denekler arası çoklu yoklama deseni”dir. Bu araştırmanın denekleri, 2006-2007 öğretim yılında, Kahramanmaraş ilinde kaynaştırma programıyla normal ilköğretim okullarına kayıtlı, saat okuma becerisine sahip olmayan ve okuma hızı dakikada 40 kelimenin altında olan, zihinsel yetersizlikten etkilenmiş beş ilköğretim 2. sınıf öğrencisidir. Bu beş öğrenciden biri ön uygulama, üçü uygulama, biri de yedek denek olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin akademik alanlardaki gereksinimlerini belirlemek amacıyla “Öğretmen Görüşme Formu” ve “Kontrol Listeleri” kullanılmıştır. Saat okuma becerisi öğretimi için gerekli ön koşul davranışlara sahip olup olmadıklarını belirlemek için Saat Okuma Önkoşul Becerileri Ölçü Aracı hazırlanmıştır. Okuma hızı becerisinde, deneklerin bir metni %75 düzeyinde doğru okuması ve okuma hızının dakikada 40 kelimenin altında olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Deneklerin akademik alanlarındaki gereksinimlerine dayalı olarak, saat okuma becerisi ve okuma hızı becerisi destek eğitim planları geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, grafiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel engelli öğrencilerin, akademik alanlarda yapabildiklerine göre desenlenen eğitim planlarının, destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanmasının, öğrencilerin akademik alandaki amaçları gerçekleştirmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

Yigen (2008) tarafından yapılan araştırmanın genel amacı, çocuğu ilköğretim kademesinde kaynaştırma uygulamalarına devam eden anne-babaların, kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve beklentilerini belirlemektir. Araştırma, 28 anne-babanın katılımıyla yürütülmüştür. Bu amaçla, betimsel araştırma veri toplama tekniklerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri betimsel istatistiklikler ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularda kaynaştırma öğrencilerinin yoğunlukla; “Orta Düzeyde

Zihinsel Yetersiz” tanısına sahip oldukları, anasınıfına gitmedikleri, kaynaştırma eğitimi dışında destek eğitim almadıkları belirlenmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin, okul ve sınıf değişikliği yapmadığı ancak öğretmen değişikliği yaptığı görülmüştür. Bulgularda ayrıca, kaynaştırma öğrencilerinin, arkadaşları ile sorun yaşamadığı ve sınıfındaki diğer öğrencilerin anne-babalarının kaynaştırma öğrencisine yönelik görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırmada anne-babaların; çocuklarının toplum içinde, arkadaşları ile birlikte olduğu, sosyalleştiği ve eğitim aldığı için kaynaştırma eğitiminden memnun oldukları görülmüştür. Anne babalara göre kaynaştırma öğrencisi, öğretmenini, arkadaşlarını, okulunu sevdiği ve kaynaştırma ortamında eğitim almaktan memnun olduğu elde edilen bulgular arasındadır. Anne-babaların beklentilerinin yoğunlukla; çocuğunun geleceğe hazırlanması, toplumsallaşması, daha iyi bir eğitim alması; çocuğa ek çalışma ve ilgi gösterilmesi olduğu belirlenmiştir. Anne-babaların diğer beklentileri; sınıf mevcutlarının azaltılması, öğretmenlerin aileleri yönlendirmesi ve bilgilendirmesi olduğu saptanmıştır.

Akay (2011) tarafından yapılan araştırmada amaç, destek eğitim odası hizmeti kapsamında Türkçe derslerinde uygulanan okuma yazma etkinliklerinin incelenmesidir. Eylem araştırması şeklinde desenlenen bu araştırmanın katılımcıları; ilkokul dördüncü sınıfta kaynaştırma eğitimi alan işitme engelli üç öğrenci, destek eğitim odası öğretmeni olarak araştırmacı, genel eğitim sınıf öğretmenleri ve geçerlik komitesi üyeleridir. Araştırma verileri, gerçek sınıf etkileşimlerinin videotayp kayıtları, geçerlik komitesi ses kayıtları ve toplantı tutanakları, ders planları, yansıtılmalı araştırma günlüğü, öğrenci ürünleri ve arşiv belgeleriyle toplanmıştır. Veriler, araştırma sürecinde ve sonrasında araştırmacı ile geçerlik komitesi üyeleri tarafından analiz edilmiştir. Araştırma sürecinde Türkçe derslerinde, metin inceleme, soru-cevap oluşturma, öykü haritası oluşturma ve boşluk doldurma etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin, okudukları metinleri anlatabildikleri, bilmedikleri sözcüklerin anlamını tahmin edebildikleri, soru-cevap stratejisini kullanabildikleri, metin yapılarını belirleyebildikleri, metni özetleyebildikleri ve metindeki boşluklara sözdizimi ve anlama uygun sözcükler yerleştirebildikleri görülmüştür.

Demir ve Açar (2011)’ın yaptığı çalışma öğretmenlik hayatı süresince en az bir kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki tecrübelerini yansıtmak ve görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla Çanakkale ilinde ulaşılabilen ve kaynaştırma öğrencisi olan 151 sınıf öğretmeni içerisinden öğretmenlik hayatı boyunca en az bir kaynaştırma öğrencisine öğretmenlik yapmış olan 45 sınıf öğretmenin tamamıyla görüşme yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, veri toplama tekniği olarak da yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda sınıf

öğretmenlerine kaynaştırma uygulamasını destekleyip desteklemedikleri, bu durumun nedenleri, yaşadıkları sorunların neler olduğu ve önerileri sorulmuştur. Araştırma sonucunda görüşme yapılan 45 sınıf öğretmenin sadece 14' ü (%31,11) kaynaştırma eğitimini desteklediğini ifade ederken sınıf öğretmenin 31' i (%68,89) kaynaştırma eğitimini desteklemediğini belirtmiştir. Kaynaştırma eğitimini desteklediğini ifade eden öğretmenlerin “destekleme düşünceleri” nin altında “insancıl düşüncelerin, diğer öğrencilerin faydalanma durumlarının, toplumsal gerçekliğin” yattığı görülmüştür. Kaynaştırma eğitimini desteklemediğini ifade eden öğretmenlerin “desteklememe düşünceleri” nin altında ise “diğer öğrencilerin olumsuz etkilenme durumu, zaman ayıramama, seviyelerine inememe, yeni öğretim programlarının etkisi” nin yattığı tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşadıkları sorunlar incelendiğinde ise rehberlik faaliyetlerinin eksikliği, okul yönetimlerinden yeterli desteği alamama, sınıf mevcutlarının fazla olması, okul-sınıf ortamının donanım açısından yetersizliği, kendilerinden kaynaklanan bazı durumlar (yöntem-teknik vs.), kaynaştırma öğrencisinin aileleri ile yaşanan sorunlar ve diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerinden olumsuz etkilenmesi durumları öğretmenlerce dile getirilmiştir.

Özaydın ve Çolak (2011) ‘ın yaptığı araştırmanın amacı, Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde sunulan önerilerin uygulamalara nasıl yansıdığına incelenmesidir. Araştırmada doküman analizi yöntemi ile farklı kaynaklardan veriler toplanmıştır. 2010-2015 yılları arasında okul öncesi kaynaştırma eğitimi ile ilgili hazırlanmış tezler, üniversitelerin okul öncesi öğretmeni yetiştiren programlarında yer alan kaynaştırma eğitime yönelik dersler ve ders saatleri, MEB 2015-2019 stratejik planı ve 2010-2015 MEB hizmet içi eğitim faaliyetleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda okul öncesi kaynaştırma eğitime yönelik lisansüstü araştırmaların yetersiz olduğu, genel olarak lisansüstü tezlerde yer alan önerilerin, yasa, yönetmelikler ve resmi planlamalara yansıdığı, MEB merkezi ve mahalli hizmet içi eğitim planlamaları ve uygulamalarına bakıldığında ise yeteri kadar uygulamaya geçilmediği görülmektedir.

Kış (2013) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Bolu ilinde özel eğitim sınıflarının bulunduğu ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini almaktır. Araştırma, özel eğitim sınıfı bulunan ilköğretim okullarında görevli 10 rehber öğretmen ile 10 özel eğitim sınıfında görevli öğretmenin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerde rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamalarını yararlı buldukları, ancak okullarındaki uygulamalarda karşılaştıkları sorunların

öğretmenler, müfettişler, öğrencilerin aileleri ve öğrencilerle ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenler, destek eğitim odası uygulamalarının başarısını etkileyen nedenler arasında okul yönetiminin, destek eğitim odasının fiziksel ortamının ve uygulanan eğitim programlarının yer aldığını ifade etmişlerdir. Destek eğitim odası uygulamalarının başarısını arttırmaya yönelik öneriler arasında ise destek eğitim odası uygulamalarında özel eğitim öğretmenleri görevlendirilmesi, okul BEP biriminin kurulması öğrenci planlarının bunlara uygun yapılması, uygun fiziksel ortamın ve öğretim materyalinin sağlanması yer almaktadır.

Aydın (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Bursa ilinde destek eğitim odası bulunan ilkokullarda, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini almaktır. Araştırma, destek eğitim odası bulunan 3 ilkokulda, destek eğitim odasında destek eğitimi veren 10 öğretmenin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırmada yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; öğretmenler, destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili destek eğitim odalarının uygun bir konumda ve yeterli bir büyüklüğe sahip olduğunu ancak destek eğitim odalarının özellikle ses yalıtımı konusunda yetersiz olduğunu, destek eğitim odası içerisinde olması gereken araç-gereç ve eğitim materyallerinin öğrencilerin yaşına, performansına ve yetersizliklerinin türüne uygun olarak temin edilmediğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, destek eğitim odasında verilen eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili destek eğitim odasında yapılan eğitimlerin okulun çalışma saatleri içerisinde yapıldığını fakat ders sürelerinin yetersiz olduğunu, normal gelişim gösteren ve destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin çoğunluğunun destek eğitim odasına karşı olumlu bir yaklaşıma sahip olduklarını, destek eğitim odasında yapılan eğitimin öğrencide bilişsel, matematik, okuma yazma, davranışsal beceriler, okula karşı yaklaşım, özgüven ve dil gelişimi alanlarında olumlu değişikliklere neden olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğunun destek eğitim odasında yapılan eğitimle ilgili öğrencinin sınıf öğretmenini, velisini ve okul idaresini bilgilendirdikleri ancak bunun bir toplantı sonucunda yazılı olarak değil de sözlü olarak yaptıkları belirlenmiştir. Öğretmenler, destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için destek eğitim odasının fiziksel özellikleriyle ilgili en önemli öneri olarak; öğrencinin ihtiyacına ve düzeyine uygun materyallerin temin edilmesi gerektiğini, destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için destek eğitim odasında yapılan eğitimin niteliksel özellikleriyle ilgili en önemli öneri olarak; derslerin uygun zamanda ve düzenli bir şekilde yapılması gerektiğini, destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için destek eğitim odasında yapılan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bilgilendirilmesiyle ilgili en önemli öneri olarak; aileye destek eğitim

odasında yapılan eğitim hakkında bilgilendirmenin yapılması ve bu eğitimin aileyle işbirliği halinde yürütülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin, destek eğitim odasında yapılan eğitimin değerlendirilmesi, izlenmesi, destek eğitim odasında yapılan eğitimde uygun yöntem tekniklerin kullanılması ve eğitimle ilgili gerekli önlemlerin alınması konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Talas ve diğ. (2016), tarafından yapılan araştırmanın amacı Tokat ilinde kaynaştırma eğitimi kapsamında uygulanan destek eğitim odalarının mevcut durumlarının incelenerek niteliklerinin tespit edilmesi ve bu odalarda görev yapan öğretmenlerin yeterliliklerinin ve tutumlarının belirlenmesidir. Nicel ve nitel verilerin toplandığı bu çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında Engelli Bireylerin Eğitilmesine İlişkin Tutum Ölçeği, İlkokul Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına İlişkin Yeterliliklerini Belirleme Aracı ve yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nicel verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Nitel veriler ise betimsel analiz ile yorumlanmıştır. Bulgular ışığında destek eğitim odalarının gittikçe yaygınlaşan ve kabul gören bir uygulama olmasına rağmen, destek eğitim odalarının fiziksel koşulları ve görev yapan öğretmen yeterliliği bakımından yetersizliklerinin olduğu ve geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Semiz (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı, 2017-2018 öğretim yılında Bolu ilinde destek eğitim odası bulunan ilkokullarda ve ortaokullarda, özel gereksinimli öğrencilere destek eğitim odasına eğitim veren öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin ve ailelerinin destek eğitim odasında yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma 2017-2018 öğretim yılında Bolu ilinde destek eğitim odası bulunan 10 okulda, 14 destek eğitim odası öğretmeni, 12 sınıf öğretmeni ve 8 ailenin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler yüz yüze görüşmeler yolu ile toplanmıştır. Araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde kodlama, temalar ve bunların organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda; öğretmenlerin yasaları bildiği fakat yasalarda belirtildiği işlenişin olmadığı tespit edilmiştir. Destek eğitim odasında görevli olan öğretmenlerin alan bilgisinin yetersiz olduğu, yapılan öğretimlerin uygun öğretim yöntemi ve materyal ile desteklenmediği, öğrencilerin değerlendirilmedikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ise, kaynaştırma öğrencilerine yeterli uyarılama yapmadıkları, onların ihtiyaçlarına göre öğretim planlamadıkları ve öğrencilerini değerlendirmedikleri görülmüştür. Ailelerin görüşlerinin sonucunda ise verilen destek eğitim hizmetinden memnun oldukları belirlenmiştir.

Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.

Glomb ve Morgan (1991) tarafından yapılan araştırmada ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde destek eğitim hizmeti veren öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin başarısını artırmak için kullandıkları stratejilerin ve başarıyı etkileyen değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda; 10 yılın üzerinde mesleki deneyimi olan öğretmenlerin 10 yılın altında deneyimi olan öğretmenlere göre destek eğitim tabanlı uygulamaları daha başarılı şekilde uyguladıkları sonucuna varılmıştır. İlkokul düzeyinde görev yapan öğretmenlerin işbirliği becerisi konusunda, ortaokul ve lise düzeyinde görev yapan öğretmenlere oranla daha yüksek başarı gösterdikleri de araştırma sonuçları arasındadır. Araştırma sonuçları ayrıca 50 yaş ve üzerindeki destek eğitim odası öğretmenlerinin destek eğitim odasını daha az kullandıklarını göstermektedir.

Vaughn ve Klingner (1998) tarafından yapılan araştırmada öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin eğitim ortamı ile ilgili algılarını inceleyen farklı çalışmaların bulgularının sentezlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin büyük bölümünün genel eğitim sınıflarının dışında özelleştirilmiş eğitim almayı tercih ettikleri, destek eğitim odasına yönelik olumlu tutum sahibi oldukları, öğretmenlerinin branşlarının özel eğitim olup olmadığına yönelik bilgi sahibi olmadıkları ve özel eğitim sınıfında veya genel eğitim sınıfında eğitim almalarına yönelik karar verme sorumluluğunun kime ait olduğuna ilişkin bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir.

Espin ve Deno (1998) tarafından yapılan araştırmada destek eğitim odasında ve genel eğitim sınıfında eğitim gören özel gereksinimli öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programları karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılmaktadır. Çalışmada, bireyselleştirilmiş eğitim planlarının, öğrenci seviyesine, özel gereksinim grubuna, öğrencinin sınıfındaki okuma programlarına uygunluğu değerlendirilmektedir. Araştırma sonucunda destek eğitim odasında eğitim gören öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim planlarının normal sınıf için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim planlarına göre kullanım sürelerinin daha uzun olduğu, amaçların daha etkili olduğu ve planların öğrencilerin seviyesine daha uygun olduğu belirlenmiştir.

Somaily, Al-Zoubive ve Bani Abdel Rahman (2012) tarafından yapılan araştırmada destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin velilerinin destek eğitim odasına yönelik tutumlarının araştırılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemini 111 veli oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları destek eğitim odalarında eğitim alan öğrencilerin velilerinin destek eğitim odasına yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Veli tutumlarının cinsiyet, yaş ve ailede bulunan birey sayısına göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Al-Zoubi (2012) tarafından yapılan araştırmada öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere sunulan okuma ve aritmetik beceri arttırmaya yönelik destek eğitim odası uygulamalarının etkilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma kontrol ve deney grubu olmak üzere iki grupta yürütülmüştür. Deney grubuna destek eğitim odasında okuma ve aritmetik becerileri arttırmaya yönelik bir eğitim verilirken kontrol grubunda dersler normal sınıflarda yürütülmüştür. Araştırma sonuçları deney grubunda destek eğitim odasında okuma ve aritmetik becerileri arttırmaya yönelik bir eğitimin anlamlı yönde etkileri olduğunu göstermektedir.

Lal (2014) tarafından yapılan çalışmada destek eğitim odalarında verilen eğitim ile ilgili veli ve öğretmen görüşlerini incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmada destek eğitim odalarında verilen hizmet ve eğitimler, veli beklentileri, ev ve çevre ortamına ilişkin veli ve öğretmen görüşleri karşılaştırılmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 66 veli ve 62 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler; destek eğitim odasında uygun hizmet verilmesi, davranış problemlerinin destek eğitim hizmeti tarafından ele alınması, müfredatın destek eğitime uygun şekilde düzenlenmesi gibi konularda olumlu görüşlere sahip iken destek eğitim hizmetlerinin kendilerine ek iş yükü getirmesi, öğrencilerin kabulü ve mali destek gibi konularda olumsuz görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçları ulaşım, özel mobilya ve öğretici materyal, sağlık hizmetleri, veli eğitimi ve yönlendirilmesi gibi alanlarda gelişmeye ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Datta (2015) tarafından yapılan araştırmada hafif düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerinin öğrencilerin problem çözme becerilerine, sosyal ve akademik hayatlarına ve aile ilişkilerine etkisini belirlemek amacıyla öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri incelenmektedir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin, destek eğitim hizmetlerinin öğrencilerin problem çözme becerilerini olumlu anlamda desteklediğini düşündüklerini, sosyal hayatlarını belirli düzeyde düzenlediğini ve aile ilişkilerini ise etkilenmediğini düşündüklerini göstermektedir. Destek eğitim odası uygulamalarının akademik başarıya olan etkisi öğretmen ve öğrenciler tarafından olumlu düzeyde değerlendirilirken aile tarafından akademik düzeyde ilerlemenin sınırlı bulunduğu tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verileri toplamak için kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel bir araştırma şeklinde planlanmış ve yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım, & Şimşek, 2006: 39). Araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan “durum çalışması” deseni kapsamında yürütülmüştür. Durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri, ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde odaklanılır (Yıldırım, & Şimşek, 2006: 77). Bu çalışmada da destek eğitim odası uygulamasına ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin derinlemesine ve bütüncül bir şekilde incelenmesi amaçlandığı

için durum çalışması kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında nitel araştırma çalışmalarında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin ve velilerin destek eğitimi odası uygulamasına ilişkin görüşleri derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ilindeki destek eğitim odasında görev yapan 25 sınıf öğretmeni ve 25 veli oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları belirlenirken uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi; örneklemin, araştırmacının çevresinde, yakınında bulunan tanıdık, bildik çevreden alınmasıdır (Aziz, 2008: 54). Belirlenen okullarda görev yapan öğretmenlerle telefonla, yüz yüze ön görüşmeler yapılarak çalışmanın nasıl yapılacağı hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlerle ders saatleri dışında yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yine belirlenen velilerle de telefonla, yüz yüze ön görüşmeler yapılarak çalışmanın nasıl yapılacağı hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlerle müsait zaman ayarlanıp yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğretmenlere ait ön bilgiler Tablo 1’de; katılımcı velilere ait bilgiler ise Tablo 2’de; katılımcı velilerin öğrencilerine ait bilgiler Tablo 3’te ve katılımcı öğretmenlerin öğrencilerine ait bilgiler Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 1. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Bilgiler*

Cinsiyet	Kadın	11
	Erkek	14
Eğitim Durumu	Ön Lisans	2
	Lisans	20
	Yüksek Lisans	3
Mesleki Deneyim	5-10 yıl	2
	10-15 yıl	7
	15 yıl ve üzeri	15
Verdikleri Destek Hizmet	Kaynaştırma	3
	Destek Eğitim Odası	5
	Destek Eğitim Odası-Kaynaştırma	14
	Diğer	3
Özel bir eğitim alma durumu	Evet	17
	Hayır	8
Alınan eğitim türü	Lisans İçi Eğitim	6

Hizmet İçi Eğitim	3
Hizmet İçi Eğitim+ Lisans eğitimi	8

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin %56'sının erkek %44'ünün ise bayan olduğu görülmektedir.

Tablo 1'de eğitim durumlarına bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin %80'inin lisans mezunu olduğu, % 8'inin ön lisans ve %12'sinin ise yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1'de mesleki deneyim sürelerine bakıldığında %60'ının 15 yıl ve üzeri, % 36'sının 10-15 yıl, %4'ünün ise 5-10 yıl arasında olduğu görülmektedir. Araştırmanın Erzurum merkez ilçelerinde yapılması sebebiyle deneyimleri 15 yıl üzerinde olan öğretmenlerin hizmet puanları yüksek olmasına bağlı olarak daha fazla olduğu düşünülmektedir. Ayrıca mesleki deneyimi 5-10 yıl arasında olan 2 öğretmenin ücretli olarak çalıştığı bilgisi de bu sonucu desteklemektedir.

Tablo 1'de araştırmaya katılan öğretmenlerin daha önce özel gereksinimli bir çocukla çalışıp çalışmama durumuna bakıldığında öğretmenlerin % 56'sının destek eğitim odası ve aynı zamanda kaynaştırma olarak çalıştığı, %20'sinin sadece destek eğitim odasında çalıştığı %12'sinin sadece kaynaştırma ile çalıştığı ve %12'sinin özel ders, rehabilitasyon merkezi gibi diğer uygulamalarla çalıştıkları belirlenmiştir.

Tablo 1'de araştırmaya katılan öğretmenlerin özel bir eğitim alıp almadıklarına bakıldığında öğretmenlerin % 68'inin eğitim aldığı %32'sinin ise eğitim almadığı görülmektedir. Eğitim alan öğretmenlerin ise; 35,2'sinin lisans içinde eğitim aldığı, %17,6'sının hizmet içi eğitim aldığı ve %47'sinin ise hem hizmet içi eğitim aldıkları hem de lisans içinde eğitim aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Velilere Ait Bilgiler

Cinsiyet	Kadın	17
	Erkek	8
Eğitim durumu	İlkokul	5
	Ortaokul	2
	Lise	10
	Ön Lisans	2
	Lisans	2

Tablo 2’de araştırmaya katılan velilere ait demografik bilgilere bakıldığında araştırmaya katılan velilerin %68’ini kadın velilerin ,%32’sini ise erkek velilerin oluşturduğu görölmektedir. Bu da özel gereksinimli öğrencilerin akademik durumlarıyla daha çok annelerinin ilgilendiğini düşündürmektedir.

Tablo 2’de araştırmaya katılan velilerin eğitim durumlarına baktığımızda eğitim durumu açısından verilen cevaplar farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan velilerin %20’si ilkokul, %8’i ortaokul, %40’ı lise , %8’i ön lisans %8’i lisans ve %16’sının ise yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. *Araştırmaya Katılan Velilerin Öğrencilerine Ait Bilgiler*

Cinsiyet	Kız	10
	Erkek	15
Yaş	6-8	19
	9-12	6

Tablo 3’te araştırmaya katılan velilerin öğrencilerine ait cinsiyet bilgilerine baktığımızda öğrencilerin %40’ının kız öğrenci % 60’ının ise erkek öğrenci olduğunu görüyoruz.

Tablo 3’te yine araştırmaya katılan velilerin öğrencilerine ait yaş bilgilerine baktığımızda öğrencilerin % 76’sının 6-8 yaş aralığında %14’ünün ise 9-12 yaşları arasında olduğunu görüyoruz.

Tablo 4. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrencilerine Ait Bilgiler*

Engel grubu	Özel Öğrenme Güçlüğü	8
-------------	----------------------	---

	Zihin Engeli	9
	Otizm	4
	Fiziksel Engelli	2
Cinsiyet	Kız	12
	Erkek	13
Yaş	6-8	10
	9-12	15

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerinin engel grubu bilgilerine baktığımızda %32'sinin özel öğrenme güçlüğü %36'sının zihin engeli, %16'sının otizmli, %8'inin ise fiziksel engelli olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerinin cinsiyetlerine ait bilgilere bakıldığında%48'inin kız %52'sinin ise erkek olduğu görölmektedir.

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerinin yaşlarına ait bilgilere bakıldığında öğrencilerin %40'ının 6-8 yaş arasında olduğu %60'ının ise 9-12 yaşları arasında olduğu görölmektedir.

Veri Toplama ve Analiz Süreçleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma konusuyla ilgili literatür taraması yapılarak taslak görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme sorularının anlaşılabilirliği ve araştırmanın amacına uygunluğu açısından 2 özel eğitim uzmanının incelemesine sunulmuş ve onların görüşü alındıktan sonra çalışma grubu dışından 2 öğretmen ve 2 veliyle pilot uygulama yapılmıştır. Yapılan pilot uygulama sonrasında görüşme formu ile ilgili 2 öğretim üyesi 2 öğretmenden uzman görüşü alınmış, alınan görüşler doğrultusunda yapılan düzeltmelerle görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Katılımcılara görüşmeler sırasında ses kayıt cihazının kullanılacağı belirtilmiş fakat katılımcılar çeşitli nedenlerden dolayı reddetmiştir. Bu nedenle yapılan görüşmeler, araştırmacı tarafından tutulan yazılı notlar ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme esnasında herhangi bir veri kaybının önlenmesi açısından gerekli olan durumlarda katılımcılardan görüşlerinin tekrar edilmesi istenmiştir. Ayrıca yine veri kaybı olmaması adına yardımcı görüşmeci ile veriler toplanmıştır.

Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, belirli kalıpları, konuları, düşünceleri, ve

anlamları tespit etmek amacıyla bir materyalin ayrıntılı olarak incelenerek yorumlanması demektir (Berg, & Lune, 2015). Araştırmada etik kurallar gereği katılımcıların isimleri gizli tutulmuş analizlerde katılımcılar Ö₁, Ö₂, Ö₃,... ve V₁, V₂, V₃, V₄... şeklinde kodlanarak sunulmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin sınıf öğretmenleri ve velilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan bulgular verilmiştir. Bu bulguları desteklemek amacıyla öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılar yapılmıştır.

1. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “*Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecine Yönelik Görüşleri Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri için destek eğitim odası olarak kullandıkları eğitim alanları ve bu alanların ortam düzenlemesine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileri için kullandıkları destek eğitim odalarına ve destek eğitim odası olmayan öğretmenlerin destek eğitim odası olarak kullandıkları alanlara ilişkin görüşleri ve bu alanlardaki ortam düzenlemesine yönelik görüşleri Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. *Sınıf Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencileri İçin Destek Eğitim Odası Olarak Kullandıkları Alanlar ve Bu Alanların Ortam Düzenlemesine İlişkin Görüşleri*

Destek eğitim odası	Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Var	Akıllı tahta- Oyun araç-gereçleri ve çeşitli eğitim materyalleri		Ö _{3,4,6}	3
	Masa ve sandalye		Ö _{5,9,12,25}	4
Toplam				7
Yok	Boş sınıf		Ö _{1,2,7,10,11,13,15,16,17,18,19,20,21,22}	14
	Rehberlik servisi		Ö _{8,14,24}	3
	Öğretmenler odası		Ö ₂₃	1
Toplam				18

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcıların büyük bir kısmının (f:18) okullarında destek eğitim odası bulunmadığı görülmektedir. Katılımcıların bir bölümü (f:7) ise destek eğitim odalarının bulunduğunu belirtmektedir. Okullarında destek eğitim odası olmadığını ifade eden

katılımcıların bir bölümü ($f:14$) okulda bulunan boş bir sınıfı, bir kısmı ($f:3$) rehberlik servisini ve bir katılımcı ise öğretmenler odasını destek eğitim odası olarak kullandıklarını belirtmektedir.

Okullarında destek eğitim odası bulunan katılımcıların ortam düzenlemesine ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılımcıların bir kısmının ($f:4$) destek eğitim odalarında masa ve sandalye bulunduğunu, bir kısmının ise ($f:3$) bu odalarda akıllı tahta, oyun araç gereçleri ve eğitim materyalleri bulunduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Destek eğitim saatlerini destek eğitim odası olmadığı için rehberlik servisinde ders işleyerek geçiriyoruz...” (Ö₈)

“Destek eğitim odası var fakat biz sınıflarımızda akıllı tahta olduğu için boş sınıflarda ders işliyoruz...” (Ö₉)

“Sınıfta akıllı tahta ve oyun araç gereçleri var...” (Ö₃)

“Sınıfta masa ve sandalye var...” (Ö₁₂)

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerine destek eğitim uygulaması esnasında eğitim verdikleri derslere ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerine destek eğitim uygulaması esnasında eğitim verdikleri derslere ilişkin görüşleri Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odasında Eğitim Verilen Derslere İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Katılımcılar	f
Türkçe	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,22,23,24,25}	24
Matematik	Ö _{1, 2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25}	25
Fen Bilgisi	Ö _{1,19}	2
Sosyal Bilgiler	Ö _{1,19}	2
Hayat Bilgisi	Ö _{7,20}	2
Dil-Konuşma	Ö ₂₄	1
Fiziksel Eğitim	Ö ₁₇	1

Tablo 6 incelendiğinde; öğretmenlerin tamamının öğrencilerine Matematik ($f=25$) ve büyük çoğunluğunun Türkçe ($f=24$) derslerinde destek eğitim verdiği görülmektedir. Fen Bilgisi ($f=2$), Sosyal Bilgiler ($f=2$) ve Hayat Bilgisi ($f=2$) derslerinden de destek eğitim verildiği görülmektedir. En az destek eğitim verilen derslerin ise Dil ve Konuşma dersleri “($f=1$) ve

Fiziksel Eğitim ($f=1$) olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Türkçe ve matematik derslerinden destek veriyoruz” Ö₆

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri Tablo 7’te gösterilmektedir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerin Eğitim Öğretim Sürecinde Kullandıkları Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Katılımcılar	F
Anlatım	Ö _{1,2,3,4,6,7,9,10,11,12,15,18,19,20,21,22,23,24,25}	19
Soru-Cevap	Ö _{3,14,20,21,22,25}	6
Gösteri (Demonstrasyon)	Ö _{5,7,8,13,14,25}	5
Deneme yanılma	Ö _{16,17}	2
Drama	Ö ₆	1

Tablo 7 incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bölümünün ($f:19$) öğretim sürecinde anlatım yöntemini kullandığı görülmektedir. Soru cevap yöntemi ($f:6$), gösteri yöntemi ($f:5$), deneme yanılma ($f:2$) ve drama ($f:1$) yöntemleri de eğitim-öğretim sürecinde kullanılan yöntemler arasındadır.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Anlatım yöntemini kullanıyorum. ” Ö₁

“Yaparak yaşayarak öğrenme ve deneme yanılma yöntemlerini kullanıyorum. ” Ö₁₆

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları araç-gereç ve materyal teminine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları araç-gereç ve materyal teminine ilişkin görüşleri Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Sürecinde Kullandıkları Araç-Gereç ve Materyal Teminine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Katılımcılar	F
Öğretmenin Kendi İmkânı	Ö _{1,2,5,7,8,10,11,12,13,14,15,16,17,18,20,21,22,25}	18
Okul	Ö _{1,2,3,4,6,9,13,15,18,21,}	10
Aile	Ö ₆	1

Tablo 8 incelendiğinde; katılımcıların büyük bölümünün (f:18) eğitim-öğretim sürecinde kullandıkları araç-gereç ve materyalleri kendi imkanlarıyla temin ettiklerini belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı (f:10) araç-gereç ve materyallerin okuldan temin edildiğini belirtmektedirler.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Kendi imkânımla kırtasiyelerle iletişime geçip rica ediyorum.” Ö₁₂

“Kendi imkânımla materyal alıyorum.” Ö₁₄

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları ölçme değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları ölçme değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Sürecinde Kullandıkları Ölçme Değerlendirme Süreçlerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Katılımcılar	F
Soru- cevap	Ö _{1,2,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,16,17,18,19,21,22,23,24,25}	22
Performans değerlendirme	Ö _{3,15,20}	3

Tablo 9 incelendiğinde; katılımcıların büyük çoğunluğunun (f:22) ölçme değerlendirme sürecinde soru cevap yöntemini kullandığı ve bir kısmının ise (f:3) performans değerlendirme süreçlerini kullandıkları görülmektedir.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Soru cevap tekniği kullanıyorum.” Ö₆

“Görsel okuma, metin içi tahmin ve dikte çalışmaları yapıyoruz.” Ö₉

2. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odaları ile İlgili Mevzuata Hakimiyet Durumlarına İlişkin Görüşleri Nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odaları ile ilgili mevzuata hakimiyet durumlarına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Öğretmenlerin destek eğitim odaları ile ilgili mevzuata hakimiyet durumlarına yönelik görüşleri Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10. *Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odaları ile İlgili Mevzuata Hakimiyet Durumlarına İlişkin Görüşleri*

Kategoriler	Katılımcılar	F
Mevzuata Yeterince Hakim	Ö _{3,5,9,10,11,15,22,24}	8
Mevzuata Yeterince Hakim Değil	Ö _{1,2,4,6,7,8,12,13,14,16,17,18,19,20,21,23,25}	17

Tablo 10 incelendiğinde; katılımcıların büyük bölümünün (f:17) destek eğitim odalarıyla ilgili mevzuata yeterince hâkim olmadıklarını düşündüğü görülmektedir. Katılımcıların bir bölümünün (f:8) ise mevzuata yeterince hâkim oldukları yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

3. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “*Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Öğretmenlerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11. *Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odası Uygulamaları Esnasında Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri*

Temalar	Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
	RAM	Seminerler	Ö _{1,8,24}	3
		Özel görüşmeler	Ö _{2,15,18}	3
	Aile	İletişim ve iş birliği	Ö _{1,4,8,9,11,12,13,16,18,19,20,21,23,24,25}	15
Destek alınmıyor	Okul	Rehberlik Servisi Desteği	Ö _{2,5,16,19,20,23,24}	7
		Eğitim-öğretim ortamı desteği	Ö _{4,12,13,18}	4
Destek alınmıyor			Ö _{7,10,14,17,22,}	5

Tablo 11 incelendiğinde; öğretmenlerin büyük oranda (f:15) destek eğitim odası uygulamaları esnasında öğrencilerin ailelerinden destek aldıklarını belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin bir bölümü (f:7) rehber öğretmenden destek almakta iken bir bölümü (f:4) okul yönetiminden eğitim ortamları ve materyal desteği almaktadır. Öğretmenlerin bir kısmının ise seminerler (f:3) ve özel görüşmeler (f:3) yoluyla RAM'dan destek aldıkları görülmektedir. Katılımcıları bir kısmının (f:5) ise herhangi bir destek almadıkları görülmektedir.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Plan ve program konusunda rehberlik servisi yardımcı oluyor.” Ö₃

“Aile yapılan etkinliklere katılıyor ve süreçte takip halinde.” Ö₁₁

“Ramdaki tanıdıklarımla özel görüşmeler yapıyorum.” Ö₁₅

4. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşleri Nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar	f
Olumlu	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,23,24,25}	23
Olumsuz	Ö _{21,22}	2

Tablo 12 incelendiğinde; katılımcıların büyük bir kısmının (f:23) öğrencilerinin destek eğitim odalarında verilen eğitime yönelik olumlu tutum içinde olduklarını belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bir bölümü ise (f:2) öğrencilerinin olumsuz tutum sahibi oldukları yönünde görüş belirtmektedirler.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Öğrenci yapabildiğini hissettiği için sınıftakinden çok daha istekli ve katılımcı.” Ö₁₃

“Öğrenci istekli bir şekilde katılım gösteriyor.” Ö₁₈

“Öğrenci eğer hasta değilse hep istekli katılıyor.” Ö₂₃

5. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi “*Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Okul Dışından Destek Alma Durumuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek alma durumu ve bu desteğin alındığı kurumlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek alma durumu ve bu desteğin alındığı kurumlara ilişkin görüşleri Tablo 13’te gösterilmektedir.

Tablo 13. *Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Okul Dışından Destek Alma Durumu ve Destek Alınan Kurumlar*

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F
Alınmıyor		Ö _{1,2,6,7,9,11,17,21,22,25}	10
Alınıyor	Rehabilitasyon merkezleri	Ö _{3,4,5,8,10,12,13,14,15,16,18,19,20,23,24}	15
Toplam			25

Tablo 13 incelendiğinde; katılımcıların büyük bölümünün (f:15) eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek aldıklarını belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bir kısmı ise (f:10) okul dışından herhangi bir destek almadıklarını belirtmektedirler. Okul dışından destek alan katılımcıların tamamının bu desteği rehabilitasyon merkezlerinden almakta oldukları görülmektedir.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“*Bu süreçte aynı zamanda rehabilitasyon merkezinden de eğitim alıyoruz.*” Ö₁₅

“*Rehabilitasyon merkezinden destek eğitim ve fizik tedavi alıyoruz.*” Ö₂₃

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek alınan kurumlarla iletişim durumlarına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek alınan kurumlarla iletişim durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 14’da gösterilmektedir. Ayrıca iletişim halinde olan öğretmenlerin iletişim şekline ilişkin görüşleri de aynı tabloda sunulmuştur.

Tablo 14. *Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Okul Dışından Destek Alınan Kurumlarla İletişim Durumlarına İlişkin Görüşleri*

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F
Yok		Ö _{3,4,5,10,12,15,20,23}	8
Var	Telefon görüşmesi	Ö _{8,13,14,16,19,24}	6
	Yüz yüze görüşmeler	Ö _{16,18}	2
	İletişim defteri	Ö _{8,14}	2
	Kurum ziyareti	Ö ₁₄	1

Tablo 14 incelendiğinde; öğrencilerinin okullarında verilen destek eğitim odası uygulamasının dışında farklı yerlerden de destek eğitim aldıklarını ifade eden öğretmenlerin büyük bir bölümünün (f:8) bu kurumlar ile iletişim halinde olmadıkları görülmektedir. Söz konusu kurumlar ile iletişim gerçekleştiren öğretmenlerin büyük bölümünün (f:6) bu iletişim şeklini telefon aracılığıyla, bir kısmının ise yüz yüze görüşmeler (f:2), iletişim defterleri (f:2) ve kurum ziyaretleri (f:1) ile gerçekleştirdiği görülmektedir. Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Rehabilitasyondaki öğretmeniyle telefonla görüşüyoruz.” Ö₁₅

“İletişim defteri, kurum ziyaretleri gibi yollarla iletişim kuruyoruz.” Ö₁₄

6. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi “*Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecine Yönelik Beklentileri Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri Tablo 15’de gösterilmektedir.

Tablo 15. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Paydaşlara Yönelik Beklentilerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	F
Diğer Öğretmenler/ Rehber Öğretmen	İş birliği içinde çalışılmalıdır	Ö _{6,8,11,13,14,17,18,19,20,22,23}	11
	Rehberlik servisi daha aktif çalışmalıdır	Ö _{1,3,7,10,12,15,16,21,24}	9
Okul Yönetimi	Daha aktif ve yardımcı olunmalıdır	Ö _{1,3,7,8,9,10,11,12,14,15,16,17,18,19,20,21,23,24,25}	19
	Diğer öğretmen ve velilere de bilgilendirmeler yapılmalıdır	Ö ₁₃	1
RAM	Daha sık eğitim verilmelidir	Ö _{1,3,4,6,8,9,13,14,15,16}	10
	Daha profesyonel çalışmalıdır	Ö _{2,5,11,17,18,19,20,21,23,24}	10
	Süreçte takipçi olunmalıdır	Ö _{7,10,12,21,25}	5
MEB	Daha profesyonel çalışmalıdır	Ö _{2,3,4,6,7,8,11,13,14,15,16,17,19,20,21,24,25}	17
	Aileler bilgilendirilmelidir	Ö _{1,9,21,23}	4
	Uygulamalar devam etmelidir	Ö _{5,12}	2
	Süreç öğretmenler için daha cazip hale getirilmeli	Ö ₁₀	1
Aile	Kendilerini geliştirmeliler	Ö _{5,6,7,8,14,15,19}	7
	Aile süreçte daha aktif, katılımcı olmalıdır	Ö _{10,13,17,25}	4

Tablo 15 incelendiğinde; katılımcıların destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşlerinin, diğer öğretmenler/ rehber öğretmen, okul yönetimi, RAM, MEB ve aile olmak üzere beş kategori etrafında toplandığı görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bölümünün okuldaki diğer öğretmenler ve rehber öğretmenden beklentilerinin iş birliği içinde çalışılması (*f*:11) ve okul Rehberlik servisinin daha aktif çalışması (*f*:9) yönünde olduğu görülmektedir. Okul yönetiminden beklentilerin ise süreçte daha aktif ve yardımcı olunması (*f*:19) yönünde olduğu görülmektedir. RAM'dan beklentilerin, öğretmenlere daha sık eğitim verilmesi (*f*:10) ve daha profesyonel çalışılması (*f*:10), ayrıca sürecin takip edilmesi (*f*:5) olduğu görülmektedir. MEB kategorisinde beklentilerin büyük oranda daha profesyonel çalışmasına (*f*:17) yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca ailelerin bilgilendirilmesi (*f*:4) ve mevcut uygulamaların ve benzerlerinin devam etmesi (*f*:2) de MEB'den beklentiler arasında görülmektedir. Aile kategorisi incelendiğinde; katılımcıların, ailelerin süreç ile ilgili olarak kendilerini geliştirmelerinin (*f*:7) ve sürece daha aktif katılım göstermelerinin (*f*:4) beklendiği görülmektedir.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Rehber öğretmen bizleri bilgilendirip bu çocukların aileleriyle de iletişim halinde olmalı. ” Ö₇

“MEB bu iş daha planlı programlı yapılmalı ve daha uzman kişiler tarafından yapılmalı. ”(Ö₈)

“RAM çocukları daha sık kontrol etmeli, süreçte de takipçi olmalılar. ” (Ö₁₀)

“Okul yönetiminden destek görüyoruz, fakat okul yönetimi diğer öğretmenleri de bilgilendirmeli. ”(Ö₁₃)

“Aile süreçte daha aktif olup bizlere yardımcı olmalı. ” (Ö₂₅)

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin özel eğitim hizmetleriyle ilgili bir eğitime ilişkin beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitim hizmetleriyle ilgili bir eğitime ilişkin beklentilerine ilişkin görüşleri Tablo 16’de gösterilmektedir.

Tablo 16. Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitim Hizmetleri İle İlgili Bir Eğitime Yönelik Beklentilerine İlişkin Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar	f
Eğitim Verilmelidir	Ö _{1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,17,19,20,21,23,24,25}	22
Eğitime ihtiyaç duyulmamaktadır	Ö _{10,18,22}	3

Tablo 16 incelendiğinde; katılımcıların büyük bir bölümünün (f:22) özel eğitim hizmetleri ile ilgili bir eğitime ihtiyaç duydukları yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim sürecine yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim sürecine yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri Tablo 17’te gösterilmektedir.

Tablo 17. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Sürecine Yönelik Beklentileri

Kodlar	Katılımcılar	f
Uygulamalı olmalıdır	Ö _{1,2,3,4,5,7,8,9,10,13,14,16,17,18,21,22,24,25}	18
Sürekli olmalıdır	Ö _{1,2,3,4,6,7,8,9,13,14,22,23}	12
Uzman personel tarafından verilmelidir	Ö _{11,12,15,19,20,}	5

Tablo 17 incelendiğinde; katılımcıların büyük bir bölümünün (f:18) hizmet içi eğitimlerin uygulamalı olması gerektiğine yönelik görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bir kısmının (f:12) ise hizmet içi eğitimlerin sürekli olması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Bazı katılımcılar (f:5) ise hizmet içi eğitimlerin uzman personeller tarafından verilmesi gerektiğine yönelik görüş belirttikleridir.

Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Hizmet içi eğitim teoride kalmamalı uygulamalı da yapılmalı.” Ö₅

“Uzman kişiler tarafından verilmeli.” Ö₁₁

“Daha sık ve sürekli yapılmalı.” Ö₁₃

7. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi “*Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 18. *Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri*

	Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Destek almıyor	Ram	Tanılama ve yönlendirme	V _{3,4,5,7,8,9,13,14,15,17,18,22}	12
	MEB	Destek eğitim odası açma	V _{7,15}	2
	Okul	Bilgilendirme	V _{7,14,}	2
		Sürece yönelik ilgi ve yardım	V _{1,2,3,4,5,8,9,10,11,12,15,16,19,20,21,22,23,24,25}	19
		Materyal desteği	V ₂	1
Destek alınmıyor	Ram	Süreç takipsizliği	V _{6,10,19,}	3
	MEB	İletişim sağlanmaması	V _{6,9,10,13}	4
	Okul	İlgisizlik	V ₆	1

Tablo 18 incelendiğinde; velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşların RAM, MEB ve okul olarak üç ayrı kategori de toplandığı görülmektedir. Katılımcıları büyük bir kısmı (f:19) okuldan sürece yönelik ilgi ve yardım gördüklerini ifade etmektedirler. Okuldan bilgilendirme (f:2) ve materyal desteği (f:1) aldıklarını ifade eden katılımcılar da bulunmaktadır. Katılımcılar ayrıca RAM’dan (f:12) ve MEB’den (f:2) destek aldıklarını ifade etmektedirler. MEB’den (f:4) , RAM’dan (f:3) ve okuldan (f:1) destek alamadıklarını ifade eden katılımcılar da yer almaktadır.

Konuya ilişkin veli görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Okul yönetimi ve öğretmenler ilgili, bizleri bilgilendiriyor, ram bize destek eğitim fırsatı sundu, MEB’de çocuklarımıza bu vb fırsatlar sunuyor.” V₇

“Ram süreçte bizi yönlendirdi” V₁₈

“Öğretmenler ilgili, müdür sıklıkla bizimle görüşüyor” V₂₁

8. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Katkı Olarak Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşleri Nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine katkı olarak yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine katkı olarak yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri Tablo 19’da gösterilmektedir.

Tablo 19. Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Katkı Olarak Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar	f
Ev Ödevi	V _{1,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,18,19,21,22,24,25}	21
Tekrar	V _{6,9,14,15,20,24}	6
Özel Ders	V _{1,5,7}	3
Sosyal Faaliyetler	V ₂₀	1

Tablo 19 incelendiğinde; katılımcıların büyük bir kısmının (f:21) destek eğitim odası uygulamasına katkı olarak evde ev ödev çalışmaları yaptıkları görülmektedir. Katılımcıların bir bölümü (f:6) destek eğitim odası uygulamalarında yapılan çalışmaların tekrarlarının evde yaptırıldığına ilişkin görüş belirtirken bir bölümü (f:3) özel derslerden yararlandığı, bir bölümü (f:1) ise sosyal faaliyetler yaptırıldığı yönünde görüş bildirmektedirler.

Konuya ilişkin veli görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Ödev çalışmaları yapıyoruz, dosyasındaki çalışmaları kontrol edip tekrar yapıyoruz.”

V₂₄

“Ödev çalışmaları yaptırıyoruz.” V₁₈

“Ödev çalışmaları yaptırıyoruz ve özel ders aldırıyoruz.” V₁

9. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “*Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Paydaşlara Yönelik Beklentileri Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri Tablo 20’de gösterilmektedir.

Tablo 20. *Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinde Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Paydaşlara Yönelik Beklentileri*

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Sınıf Öğretmeni/ Rehber Öğretmen	Rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni sürece daha aktif katılmalıdır	V _{1,3,4,5,6,9,19,20}	8
	Sınıf öğretmeni DEO eğitimi veren öğretmenle işbirliği halinde olmalıdır	V _{8,1,15,16,18,24,25}	7
	Rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni bizleri ve diğer velileri bilgilendirmelidir	V _{2,11,14,17,23}	5
Okul	Süreç daha profesyonelce yürütülmelidir	V _{1,5,7,9,12,13,16,22}	8
	Okul yönetimi daha aktif ve istekli olmalıdır	V _{3,6,8,10,11,18,19}	7
	Özel gereksinimli öğrenci velisi, diğer öğretmenler ve diğer veliler bilgilendirilmelidir	V _{4,15,17,21,23}	5
RAM	Süreç takip edilmelidir	V _{3,6,15,16,17,19,20,21,25}	9
	Özel gereksinimli öğrenci velisi, diğer öğretmenler ve diğer veliler bilgilendirilmelidir	V _{4,5,8,10,11,12,14,18}	8
	Öğrencilere sosyal olarak da gelişebilecekleri fırsatlar sunulmalıdır	V _{2,7,13,22}	4
	DEO uygulaması ve benzeri uygulamalar artırılmalıdır	V _{1,9,23,24}	4
MEB	DEO uygulaması ve benzeri uygulamalar artırılmalıdır	V _{1,3,5,7,12,13,14,16,21,22,23}	11
	Uygulamalar daha profesyonelce yapılmalıdır	V _{4,6,15,19,20,25}	6
	Ailelere eğitim verilmelidir	V _{2,9,10,17,24}	5

Tablo 20 incelendiğinde; katılımcıların destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşlerinin, diğer öğretmenler/ rehber öğretmen, okul yönetimi, RAM ve MEB olmak üzere dört kategori etrafında toplandığı görülmektedir.

Velilerin büyük bölümünün okuldaki Rehber öğretmen ve sınıf öğretmeninden beklentilerinin sürece daha aktif katılmaları (f:8), sınıf öğretmeninden DEO eğitimi veren öğretmenle işbirliği halinde olunması ve rehber öğretmen ve sınıf öğretmenin kendilerini ve diğer velileri bilgilendirmesi yönünde olduğu görülmektedir. Okuldan beklentilerin ise süreci daha profesyonelce yürütmeleri (f:8), daha aktif ve istekli olunması (f:7) ve özel gereksinimli öğrenci velisi, diğer öğretmenler ve diğer velilerin bilgilendirilmesi (f:5) yönünde olduğu görülmektedir. RAM kategorisi incelendiğinde, katılımcıların beklentilerinin özel gereksinimli öğrencinin eğitim öğretim sürecinin takip edilmesine (f:9), özel gereksinimli öğrenci velisi, diğer öğretmenler ve diğer velilerin bilgilendirilmesi (f:8), öğrencilere sosyal olarak da gelişebilecekleri fırsatlar sunulması (f:4) ve DEO uygulaması ve benzeri uygulamaların artırılması (f:4) yönünde olduğu görülmektedir. MEB kategorisinde beklentilerin büyük oranda DEO uygulaması ve benzeri uygulamaların artırılmasına (f:11) yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca uygulamaların daha profesyonelce yapılması (f:6) ve ailelere eğitim verilmesi (f:5) de MEB'den beklentiler arasında yer almaktadır.

Konuya ilişkin veli görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni daha fazla iletişimde olmalı, daha uygun saatlerde yapılmalı, bu vb etkinlikler artırılmalı ve bizlere eğitimler verilmeli” V₉

“Sınıf öğretmeni ilgili fakat rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni diğer öğretmenlere ve diğer velilere de bilgilendirme yapmalı, Ram öğretmenlere ve biz velilere sıklıkla eğitim vermeli MEB’de benzer faaliyetleri artırmalı ” V₁₄

“Sınıf öğretmeni DEO öğretmeniyle paralel çalışmalar yapmalı, bu vb çalışmalar artırılmalı, MEB de biz ailelere eğitimler vermeli ” V₂₄

10. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın onuncu alt problemi “*Velilerin Destek Eğitim Odası Uygulaması Esnasında Yaşadıkları Sorunlar Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odası uygulaması esnasında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Velilerin destek eğitim odası uygulaması esnasında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 21’de gösterilmektedir.

Tablo 21. Velilerin Destek Eğitim Odası Uygulaması Esnasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Temalar	Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	f
Sorunlar	Ders Saatleri	Dersler okul sonrası olduğu için öğrencinin fazlaca yorulması	V _{1,8,9,10,11,12,14,22}	8
		Ders saatlerinin yetersizliği	V _{2,17,23}	3
	Bilgilendirme	Velinin eğitim öğretim sürecine ilişkin yeterli bilgi sahibi olmaması	V _{4,5,6,7,14,17,20,24}	8
		Diğer öğrencilerin özel gereksinimli öğrencinin durumu ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmaması	V _{5,7}	2
	Özel Gereksinimli Öğrenci	Özel gereksinimli öğrencinin etiketlenmesi	V _{2,3,4,7,13}	5
		Özel gereksinimli öğrencide beklenen gelişimin görülmemesi	V _{18,22}	2
	Öğretmen	İletişim problemi yaşanması	V ₁₉	1
	Materyal	Materyal yetersizliği	V ₂₀	1
	Sorun Yaşamıyor		V _{15,16,21,25}	4

Tablo 21 incelendiğinde; katılımcıların destek eğitim odası uygulaması esnasında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin ders saatleri, bilgilendirme, özel gereksinimli öğrenci, öğretmen ve materyal olmak üzere beş kategoride toplandığı görülmektedir. Katılımcıların ders saatleri kategorisinde, büyük kısmının (f:8) dersler okul sonrası olduğu için öğrencinin fazlaca yorulması ile ilgili sorun yaşadıkları ve bir kısmının (f:3) ise ders saatlerinin yetersizliği ile ilgili sorun yaşadıkları görülmektedir. Bilgilendirme kategorisi incelendiğinde, katılımcıların büyük bir bölümünün (f:8) velinin eğitim öğretim sürecine ilişkin yeterli bilgi sahibi olmaması ile ilgili olarak sorun yaşadıkları ve bir kısmının (f:2) ise diğer öğrencilerin özel gereksinimli öğrencinin durumu ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmamasından kaynaklı sorun yaşadıkları görülmektedir. Özel gereksinimli öğrenci kategorisi incelendiğinde, katılımcıların destek eğitim odasında eğitim gören özel gereksinimli öğrencinin etiketlenmesi (f:5) ve özel gereksinimli öğrencide beklenen gelişimin görülmemesi (f:2) kaynaklı sorunlar yaşadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmen kategorisinde destek eğitim odasında eğitim veren sınıf öğretmeni ile iletişim problemi yaşandığı (f:1) ve materyal kategorisinde ise materyal yetersizliği sorunu yaşandığına (f:1) ilişkin görüş belirtildiği görülmektedir. Katılımcıların bir bölümünün (f:4) ise destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim süreci ile ilgili olarak bir sorun yaşamadıklarını ifade ettikleri görülmektedir.

Konuya ilişkin veli görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Öğretmenler bizlerden çok şeyler bekliyorlar fakat biz ödevi bile nasıl yaptıracağımızı bilmiyoruz.” V_8

“Saatlerini yeterli bulmuyoruz.” V_2

11. Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın on birinci alt problemi “*Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecine Yönelik Önerileriniz Nelerdir?*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecine yönelik önerilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecine yönelik önerilerine ilişkin görüşleri Tablo 22’de gösterilmektedir.

Tablo 22. *Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecine Yönelik Önerileri*

Kodlar	Katılımcılar	f
Ailelere eğitim verilmelidir	$V_{2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,18,20,23,24}$	14
Ders saatleri artırılmalıdır	$V_{1,2,8,10,11,12,14,15,19,23,25}$	11
Daha profesyonelce yapılmalıdır	$V_{1,3,12,13,14,15,16,17,19,21,22}$	11
Sosyal etkinlikler de yapılmalıdır	$V_{2,7,11,14,19,22,23,25}$	8
RAM süreci takip etmelidir	$V_{15,16,20}$	3
DEO ve benzeri uygulamalar artırılmalıdır	$V_{1,21}$	2

Tablo 22 incelendiğinde; katılımcıların büyük bölümünün (f:14) destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde ailelerin bilgilendirilmesine yönelik önerilerinin bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların bir bölümünün (f:11) ders saatleri artırılmasına, bir kısmının (f:11) ise bu uygulamaların daha profesyonel şekilde yürütülmesine ilişkin önerilerinin bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların bir bölümü (f:8) ayrıca destek eğitim odası uygulamalarında sosyal etkinliklerin de yer alması gerektiğine ilişkin görüş belirtmektedirler. Diğer önerilerinin ise RAM tarafından eğitim öğretim sürecinin takip edilmesi (f:3) ve DEO ve benzeri uygulamaların artırılması (f:2) yönünde olduğu görülmektedir.

Konuya ilişkin veli görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Daha fazla saat yapılmalı ve biz aileler daha fazla bilgi verilmeli.” V_8

“Ders saatleri artırılmalı, okullarda daha bilgili öğretmenler olmalı, sosyal davranışlar için de bir şeyler yapılmalı.” V_{19}

“Benzer faaliyetler artırılmalı, ayrıca çocukların daha rahat anlayabilmesi için daha uygun araç gereç ve ortamlarda yapılmalı.” V_8

ALTINCI BÖLÜM

Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırma bulguları, alan yazın ve ÖEHY ile karşılaştırılmış olup, oluşturulan bilgiler tema başlıkları altında tartışılmıştır. Tartışma sonrasında araştırma bulgularına dayanılarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Destek eğitim hizmetlerinden biri olan ve özel gereksinimli öğrencilere akranlarıyla aynı ortamda eğitim görme fırsatı sunduğu için oldukça önemli olan DEO uygulamasına ilişkin yapılan araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olarak sınıf öğretmenlerinin okullarında bir destek eğitim odası bulunma durumu ve destek eğitim odası olarak kullanılan alanlardaki fiziksel düzenleme incelenmeye çalışılmıştır. Bu alt probleme yönelik yapılan analizlerde, okulunda özel hazırlanmış destek eğitim odası olarak kullanılan bir oda olmadığını söyleyen öğretmenlerin çoğunlukta olduğu sonucuna varılmıştır. Bu öğretmenler destek eğitimi sürecini, okulda bulunan boş bir derslikte, okul rehberlik servisinde ya da öğretmenler odasında gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Okulunda destek eğitim odası bulunan sınıf öğretmenlerine ise sınıflarındaki ortam düzenlemesine ilişkin sorular yöneltilmiş olup alınan cevaplarda destek eğitim sınıflarında; akıllı tahta, masa, sandalye ve çeşitli eğitim materyallerinin bulunduğu ifade edilmiştir. Akay (2011)'in kaynaştırma ortamında eğitimine devam eden işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelendiği çalışmasında da genel sınıfların bulunduğu okul binasının içinde, öğrencilerin sınıflarının dışında destek eğitim alabileceği bir oda bulunmadığı belirlenmiştir. Semiz (2018) tarafından yapılan çalışmada ise, destek eğitim odası öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin belirttiği sorunların başında okullarında destek eğitim odasının bulunmaması ve fiziki şartların yetersiz olması gelmektedir. Benzer olarak Kış (2013) tarafından ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenler ile özel eğitim sınıflarında görevli öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini almak amacıyla yapılan çalışmada destek eğitim odaları için ayrılan yerlerin, fiziksel özelliklerinin uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu konuda MEB' in (2017) yayınlamış olduğu Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesinde *“destek eğitim odası için ayrılan mekânların fiziki şartlarının eğitime uygun ve kolay ulaşılabilir olmasına dikkat edilecektir ayrıca eğitim öğretim açısından elverişsiz*

ortamlarda destek eğitim odası düzenlemesi yapılmayacaktır” ifadesi yer almaktadır. Araştırma bulgularına göre, çok az sayıda okulda destek eğitim odası olarak kullanılan bir sınıfın olduğu, ayrıca destek eğitim odası olan okullarda da yasal düzenlemelere uygun bir oda olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durum da araştırmada elde edilen verilerin alan yazın çalışması ile tutarlılık gösterdiği, fakat ÖEHY ile örtüşmediği sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerine destek eğitim uygulaması esnasında eğitim verdikleri derslere ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Matematik ve Türkçe derslerinden destek eğitim verdiği sonucuna varılmıştır. Destek Eğitim Odası Kılavuzunda, ‘ *bireylerin hangi derslerden destek eğitim alacakları BEP Geliştirme Birimi tarafından öğrencinin ihtiyaçlarına göre dönem başında belirlenir. Fakat öğrencinin destek eğitimi ders saati içinde veriliyorsa, öğrencinin kayıtlı olduğu sınıfta o ders saatinde okutulan derse ilişkin eğitim verilir*’ şeklinde ifade edilmiştir.

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Öğretmenlerin büyük bölümünün öğretim sürecinde anlatım yöntemini kullandığı daha sonra ise soru cevap yöntemi, gösteri yöntemi, deneme yanılma ve drama gibi öğretim yöntemlerinin kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Konuyla ilgili Semiz (2018) tarafında yapılan araştırmada destek eğitim odası öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde ağırlıklı olarak soru cevap yöntemi, anlatım yöntemi ve oyun yoluyla öğretim gibi yöntemleri kullandıkları sonucuna varılmıştır. Aydın (2015)’in, araştırmasında ise, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerinde öğretmenlerin öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılması gereken yöntem ve teknikleri dikkate almadıklarını belirtmektedir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğretim sürecinde anlatım ve soru cevap yöntemini kullandığı belirlenmiştir. Bu sonuç da yukarıda bahsedilen alan yazını çalışma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmaması öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçları ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmamasına bağlanmıştır.

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları araç-gereç ve materyal teminine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Katılımcıların büyük bölümünün eğitim-öğretim sürecinde kullandıkları araç-gereç ve materyalleri kendi imkânlarıyla temin ettikleri sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin bir kısmı ise araç-gereç ve materyallerin okuldan temin edildiğini belirtmektedirler. Semiz (2018) tarafından yapılan araştırmada destek eğitim odası öğretmenlerinin materyal ve teknoloji kullanımının okuldaki imkânlar doğrultusunda ilerlediği sonucuna varılmıştır. Aydın (2015)’ın yaptığı çalışmada ise, öğretmenlerin destek eğitim odası içerisinde yer alması gereken en zorunlu araç ve gereçlerin

eksik olduğunu ve bulunan araçların öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmadığı ayrıca materyalleri öğretmenlerin kendi sınıflarından temin etmek zorunda kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Benzer olarak kaynaştırma uygulamasında okul-sınıf ortamının materyal anlamında eksik olduğu sonucu, benzer araştırmalarda (Demir ve Açar, 2011) görülmektedir. Yapılan araştırma ve karşılaştırma sonucunda materyal temininin destek eğitimi için önemli bir konu olduğu düşünülmekte, ayrıca yapılan araştırma ve karşılaştırma, materyalleri temin etme kısmında okulun ve öğretmenlerin kendi imkânlarını kullandıklarını göstermektedir. Destek Eğitim Kılavuzunda ise bu durum İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, okul ve kurumlardaki özel eğitim hizmetlerine yönelik araç- gereç gibi ihtiyaçların sağlanması için tedbir almakla yükümlüdür' şeklinde açıklanmıştır. Sonuç olarak araştırmada öğretmenlerin materyal teminine ilişkin düşünceleri alan yazını ile uyummakta olup, Özel Eğitim Kılavuzuyla ise dolaylı olarak uyumaktadır.

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde kullandıkları ölçme değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun ölçme değerlendirme sürecinde soru cevap yöntemini kullandığı ve bir kısmının ise performans değerlendirme süreçlerini kullandıkları sonucuna varılmıştır. Semiz (2018) tarafından yapılan araştırmada görüşleri alınan destek eğitim odası öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecinde sınavlardan amaca ulaşıp ulaşılmadığına ilişkin gözlemlerden, öğrenciye yöneltilen sorulardan yararlandıkları sonucuna varılmıştır. Aydın (2015) 'in yaptığı araştırmada öğretmenlerin büyük oranda değerlendirme yapmadığını belirtmektedir. Değerlendirme yapan öğretmenlerin ise net bir değerlendirme yapmadıklarını küçük notlar aldıklarını belirterek özel eğitim ilke, yöntem ve tekniklerine uygun bir değerlendirme yapılmadığına dikkat çekmektedir. Talas ve diğ. (2016), yaptığı çalışmada destek eğitim odalarında ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapıldığı ile ilgili öğretmenler arasında çok farklı uygulamalar olduğu belirlenmiş, konuyla ilgili bazı öğretmenler hiçbir ölçme ve değerlendirme yapmadığını belirtirken öğrencinin kazanımlarını nasıl ölçeceklerini ve değerlendireceklerini bilmediklerini veya öğretmen olarak kendilerinden beklenenler konusunda emin olmadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre destek eğitim sürecinde öğretmenlerin çoğunun soru cevap yöntemini kullandığı belirlenmiştir. Alan yazına baktığımızda bu konuda bir tutarlılık olmadığı, farklı şekillerde değerlendirme yapıldığı, yönetmeliğe uygun bir değerlendirme yapılmadığı belirlenmiştir. Bu durum da yine öğretmenlerin yönetmeliğe yeterince hâkim olmamasına ve özel gereksinimli öğrencilerin özelliklerinin yeterince bilinmemesine bağlanmaktadır.

Lal (2014) tarafından yapılan çalışmada destek eğitim odalarında verilen eğitim ile ilgili veli ve öğretmen görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada destek eğitim odalarında verilen hizmet ve eğitimler, veli beklentileri, ev ve çevre ortamına ilişkin veli ve öğretmen görüşleri karşılaştırılmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 66 veli ve 62 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler; destek eğitim odasında uygun hizmet verilmesi, davranış problemlerinin destek eğitim hizmeti tarafından ele alınması, müfredatın destek eğitime uygun şekilde düzenlenmesi gibi konularda olumlu görüşlere sahip iken destek eğitim hizmetlerinin kendilerine ek iş yükü getirmesi, öğrencilerin kabulü ve mali destek gibi konularda olumsuz görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçları ulaşım, özel mobilya ve öğretici materyal, sağlık hizmetleri, veli eğitimi ve yönlendirilmesi gibi alanlarda gelişmeye ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odaları ile İlgili Mevzuata Hâkimiyet Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odaları ile ilgili mevzuata hâkimiyet durumlarına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mevzuata yeterince hâkim olmadıklarını göstermektedir. Kaya (2003)' nin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaptığı çalışmanın da, araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Konuyla ilgili öğretmenlere sorulan diğer sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplara bakarak (ders saatleri, ölçme ve değerlendirme süreçleri vb.) öğretmenlerin ÖEHY ile ilgili mevzuata yeterince hâkim olmadıkları düşünülmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin büyük oranda destek eğitim odası uygulamaları esnasında öğrencilerin ailelerinden destek aldıkları, fakat ailelerin çocuklarıyla ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıkları sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin bir bölümünün rehber öğretmenden destek aldığı belirlenirken bir bölümünün de okul yönetiminden, eğitim ortamları ve materyal desteği aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bu noktada alan yazını incelendiğinde, özel eğitim sürecinde aile, öğretmenler, RAM ve okul yönetiminin iletişim ve işbirliği halinde olması gerekliliği destek eğitim süreci için vazgeçilmez bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Semiz (2018) tarafından yapılan

araştırmada ailelerin destek eğitim sürecine yeterince katılım sağlamadıkları, öğretmenlerinde ailelerle sadece sorun olduğunda görüştükları sonucuna varılmıştır.

Özaydın ve Çolak (2011) yaptıkları araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında ailelerden ve okul yönetimlerinden destek görmediklerini belirlemişlerdir.

Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenleri velilerden destek gördüklerini fakat velilerin yeterince bilgi sahibi olmaması sebebiyle yeterince bu süreçten verim alamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum da öğretmenlerin dolaylı olarak destek göremedikleri anlamına gelmektedir. Çok az sayıda öğretmenin ise bu süreçte rehber öğretmenden ve okul yönetiminden destek aldığı belirlenmiştir. Bu sonuç da ÖEHY (2018) ile uyuşmamaktadır. Çünkü özel eğitim süreci, ailenin, öğretmenin okul yönetiminin iş birliği halinde çalışmasını gerektirecek bir durumdur.

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Sürecine Yönelik Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların büyük bir kısmının öğrencilerinin destek eğitim odalarında verilen eğitime yönelik olumlu tutum içinde oldukları sonucuna varılmıştır.

Araştırma ile elde edilen bu bulgu alan yazında Aydın (2015) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgularla uyuşmaktadır. Talas ve diğ. (2016) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin; öğrencilerin derslere istek ve ilgiyle geldiklerine, destek odasında daha fazla zaman geçirmek istediklerine, öğretmenleri ile daha rahat iletişim kurabildiklerine ve hatta diğer öğrencilerin destek eğitim odasına gelme talebinde bulduklarına yönelik görüş bildirdiklerini belirtmektedirler. Talas tarafından yapılan bu araştırma da araştırma bulgularıyla uyuşmaktadır. Yine Vaughn ve Klingner (1998) tarafından yapılan araştırmada öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin eğitim ortamı ile ilgili algılarını inceleyen farklı çalışmaların bulgularının sentezlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin büyük bölümünün genel eğitim sınıflarının dışında özelleştirilmiş eğitim almayı tercih ettikleri, destek eğitim odasına yönelik olumlu tutum sahibi olduklarını göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Okul Dışından Destek Alma Durumuna İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek alma durumu ve bu desteğin alındığı

kurumlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, katılımcıların büyük bölümünün eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek aldıklarını göstermektedir. Okul dışından destek alan katılımcıların tamamının bu desteği rehabilitasyon merkezlerinden almakta oldukları sonucuna varılmıştır. Destek eğitim odası uygulamasına ek olarak sadece rehabilitasyon merkezinden eğitim alınması velilerin ve öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların yararlanabileceği hizmetlerden yeterince bilgi sahibi olmadığını düşündürmektedir. Ayrıca destek almayan velilerin bu konudaki fikirleri ise rehabilitasyon merkezleri ve diğer imkanlarla ilgili yanlış bilgi sahibi olduklarını göstermektedir.

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde okul dışından destek alınan kurumlarla iletişim durumlarına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Öğrencilerin, okullarında verilen destek eğitim odası uygulamasının dışında rehabilitasyon merkezinden de destek aldıklarını ifade eden öğretmenlerin büyük bir bölümünün bu kurumlar ile iletişim halinde olmadıkları görülmektedir. Söz konusu kurumlar ile iletişim gerçekleştiren öğretmenlerin ise bu iletişim şeklini telefon aracılığıyla, yüz yüze görüşmeler, iletişim defterleri ve kurum ziyaretleri ile gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özel eğitim sürecinin iş birliği ve iletişim gerektirdiği düşünüldüğünde bu sonuç ÖEHY ile uyumsuzdur. Çünkü özel eğitim paydaşların iletişim ve iş birliği halinde çalışmasını gerektiren bir durumdur.

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Paydaşlara Yönelik Beklentilerine İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Katılımcıların destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşlerinin, okuldaki diğer öğretmenler ve rehber öğretmenin destek eğitim sürecinde iş birliği içinde çalışması ve okul rehberlik servisinin daha aktif çalışması yönünde olduğu sonucuna varılmıştır. Okul yönetiminden beklentilerin ise süreçte daha aktif ve yardımcı olunması yönünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özaydın ve Çolak (2011)' a göre öğretmenlerin kaynaştırma sürecinde okul yönetiminden beklentileri; destek ve anlayış, materyal sağlama ve aile-okul iş birliğinde destek olmaları şeklindedir. Semiz (2018) tarafından yapılan araştırmada destek eğitim odası öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin idarecilerin ÖEHY'ndeki yasal zorunlulukları yerine getirdiklerini düşündükleri ve idareye karşı olumlu tutum içinde buldukları sonucuna varılmıştır. Araştırmamızda RAM'dan beklentiler, öğretmenlere daha sık eğitim verilmesi ve

daha profesyonel çalışılması ayrıca sürecin takip edilmesi yönündedir. MEB'den beklentilerin büyük oranda daha profesyonel çalışmasına ve ailelerin bilgilendirilmesine yönelik olduğu sonucuna varılmıştır. Özaydın ve Çolak (2011) öğretmenlerin MEB'in daha fazla iş birliği yaparak hizmet içi seminerlerin her ilde daha çok yapılması, görsel örneklerle sunumların arttırılması yönünde beklentileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kış (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler, MEB tarafından öğretmenlere özel eğitim seminerlerinin verilmesinin öğretmenlerin özel eğitim gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştireceğini belirtmektedirler. Kış (2013), yaptığı araştırma sonucunda öğretmenlerin, destek eğitim odası uygulamalarında başarı elde edebilmek için, destek eğitim odası uygulamalarında görevlendirilecek öğretmenlerin alan bilgisine sahip olmaları gerektiğine ilişkin görüş belirttiklerine dikkat çekmektedir. Ünal (2008)'in yaptığı çalışmada da destek eğitim odası öğretmenlerinin sınıf öğretmenleriyle toplantılar yapması ve öğrencilerin durumlarıyla ilgili bilgileri paylaşması sonucu ortaya çıkmıştır. Semiz (2018) tarafından yapılan çalışmada ise, öğretmenlerin destek eğitim odası ile ilgili daha çok bilgilendirme yapılması ve ailelerin kendileriyle daha çok iletişimde olması yönünde beklentilerinin bulunduğu görülmektedir. Yukarıda alan yazındaki benzer çalışmalara ve araştırma sonuçlarına göre; destek eğitim sürecinde öğretmenlere ve velilere eğitimler verilmesi, Ram 'ın süreçte takipçi olması ve destek eğitim odası uygulamasının daha profesyonelce yürütülmesi öncelikle üzerinde durulması gereken konulardır.

Aynı alt probleme yönelik analizlerde sınıf öğretmenlerinin özel eğitim hizmetleriyle ilgili bir eğitime dair beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcıların büyük bir bölümünün özel eğitim hizmetleri ile ilgili bir eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca katılımcıların büyük bir bölümünün hizmet içi eğitimlerin uygulamalı ve sürekli olmasının gerektiğine ayrıca hizmet içi eğitimlerin uzman personeller tarafından verilmesi gerektiğine yönelik beklentilerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Özaydın ve Çolak (2011) okul öncesi öğretmenleri ile yaptıkları bir çalışmada öğretmenlerin kaynaştırma konusunda bilgi gereksinimi, ailelere bu konuda bilgi vermek istemeleri, kaynaştırma öğrencilerine her konuda yardımcı olmak istemeleri ve kendi mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmek yönünde gereksinimleri olduğunu ve bu nedenle hizmet içi eğitim programına ihtiyaç duydukları sonucuna varmışlardır. Bu çalışma da, araştırma sonucunda öğretmenlerin ifade ettiği hizmet içi eğitime ihtiyaç vardır görüşünü desteklemektedir.

Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Destek Aldıkları Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Görüşleri

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecinde destek aldıkları kurum ve kuruluşların RAM, MEB ve okul olarak üç ayrı kategori de toplandığı görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmının okul yönetiminden ve RAM'dan sürece yönelik ilgi ve yardım gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. 2 veli okuldan bilgilendirme desteği ve 1 veli ise materyal desteği almaktadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bu bulgular aslında ÖEYH 'nde ifade edilen bilgilerle uyuşmamaktadır. Çünkü ÖEHY ve Destek Eğitim Odası Kılavuzunda RAM 'ın sadece tanılama ve yerleştirmede değil süreçte de takipçi olması gerektiği; okul yönetiminin bu süreçte İl /İlçe Milli Eğitim Müdürlükleriyle iletişim ve işbirliği halinde olması gerektiği ifade edilmektedir.

Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Katkı Olarak Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim öğretim sürecine katkı olarak yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçları katılımcıların büyük bir kısmının destek eğitim odası uygulamasına katkı olarak evde, ev ödevi çalışmaları yaptıklarını göstermektedir. Katılımcıların bir bölümü destek eğitim odası uygulamalarında yapılan çalışmaların tekrarlarının evde yaptırırken 3 veli özel derslerden yararlanmakta ve 1 veli ise sosyal faaliyetler yoluyla eğitim sürecine katkı sağlamaktadır. Ayrıca ödev çalışması yaptırdığını söyleyen veliler bu konuda yetersizliklerini ifade etmiş, öğrencilerle daha verimli çalışma yapabilmek adına kendilerine de eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler de velilerin süreçte aktif olduklarını fakat bilgi sahibi olmadıkları için yeterince verim alamadıklarını ifade etmişlerdi. Bu sonuç da araştırma bulgularındaki tutarlılığı göstermektedir.

Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecinde Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Paydaşlarına Yönelik Beklentilerine İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde öğrenci başarısını artırmak için paydaşlara yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçları velilerin büyük bölümünün okuldaki Rehber öğretmen ve sınıf öğretmeninden beklentilerinin sürece daha aktif katılmaları yönünde olduğunu göstermektedir.

Sınıf öğretmeninden beklentiler, eğer DEO eğitimi veren öğretmen farklı ise öğretmen ile işbirliği halinde olunması ve rehber öğretmen ve sınıf öğretmenin kendilerini ve diğer velileri bilgilendirmesi yönünde olduğu sonucuna varılmıştır.

Okul yönetiminden beklentiler büyük oranda sürecin daha profesyonelce yürütülmesi ve daha aktif ve istekli olunması yönünde olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer beklentilerin ise özel gereksinimli öğrenci velisi, diğer öğretmenler ve diğer velilerin bilgilendirilmesi yönünde olduğu sonucuna varılmıştır.

Velilerin RAM'dan beklentilerinin, özel gereksinimli öğrencinin eğitim öğretim sürecinin takip edilmesine, özel gereksinimli öğrenci velisi, diğer öğretmenler ve diğer velilerin bilgilendirilmesi, öğrencilere sosyal olarak da gelişebilecekleri fırsatlar sunulması ve DEO uygulaması ve benzeri uygulamaların artırılması yönünde olduğu sonucuna varılmıştır.

Velilerin MEB'den beklentilerinin büyük oranda DEO uygulaması ve benzeri uygulamaların artırılmasına yönelik olduğunu göstermektedir. Ayrıca uygulamaların daha profesyonelce yapılması ve ailelere eğitim verilmesi de MEB'den beklentiler arasında yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin paydaşlarından beklentileriyle velilerin paydaşlardan beklentileri okul yönetimi ve diğer öğretmenlerin süreçte aktif olması, bilgilendirilmesi, Ram'ın süreçte takipçi olması gibi konularda benzerlik göstermektedir. Bu da araştırmaya katılan velilerin ve sınıf öğretmenlerin tutarlı cevaplar verdiklerini göstermektedir. Ayrıca Aydın (2015)' in yaptığı araştırmada da, öğretmenler, destek eğitim odasında verilen eğitimin daha verimli olabilmesi için, destek eğitim odasının fiziksel özelliklerinin iyileştirilmesi ve materyallerin temin edilmesi ve derslerin uygun vakitte ve düzenli olarak yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Velilerin Destek Eğitim Odası Uygulaması Esnasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odası uygulaması esnasında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçları velilerin destek eğitim odası uygulaması esnasında büyük oranda ders saatleri, bilgilendirme, özel gereksinimli öğrenci, öğretmen ve materyal gibi konularda sorun yaşadıklarını göstermektedir. Ders saatleri ile ilgili olarak yaşanan sorunların büyük oranda derslerin okul sonrası olmasından kaynaklı olarak öğrencinin fazlaca yorulması ve ders saatlerinin yetersizliği olduğu sonucuna varılmıştır. Bilgilendirme ile ilgili olarak yaşanan

sorunların, velinin ve özel gereksinimli öğrencinin sınıfındaki diğer öğrencilerin eğitim öğretim sürecine ilişkin yeterli bilgi sahibi olmaması olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca velilerin destek eğitim odasında eğitim gören özel gereksinimli öğrencinin etiketlenmesi ve özel gereksinimli öğrencide beklenen gelişimin görülmemesi kaynaklı sorunlar yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Benzer olarak Kış (2013) yaptığı araştırma sonucunda, öğretmenlerin destek eğitim uygulamaları sürecinde, diğer öğrencilerin ve ailelerin özel gereksinimli öğrenciyi damgalaması gibi sorunlar yaşadıklarını bulgulamıştır. Somaily ve Rahman (2012) tarafından yapılan araştırmada ise, destek eğitim odasında eğitim alan öğrencilerin velilerinin destek eğitim odasına yönelik tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları destek eğitim odalarında eğitim alan öğrencilerin velilerinin destek eğitim odasına yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Veli tutumlarının cinsiyet, yaş ve ailede bulunan birey sayısına göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Velilerin Destek Eğitim Odalarında Yürütülen Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Önerilerine İlişkin Sonuçlar

Bu alt probleme yönelik analizlerde velilerin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecine yönelik önerilerine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçları velilerin büyük bölümünün beklentilerinin destek eğitim odalarında yürütülen eğitim-öğretim sürecinde ailelerin bilgilendirilmesine yönelik olduğunu göstermektedir. Diğer beklentilerin ise ders saatlerinin artırılması, destek eğitim odası uygulamalarını daha profesyonel şekilde yürütülmesine yönelik olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca velilerin destek eğitim odası uygulamalarında sosyal etkinliklerin de yer alması, RAM tarafından eğitim öğretim sürecinin takip edilmesi ve DEO ve benzeri uygulamaların artırılması yönünde önerilerinin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Semiz (2018) ve Yiğen (2008)'in gerçekleştirdiği araştırmalarda ise, anne babaların beklentilerinin arasında onlara yönlendirme ve bilgilendirme yapılması yer almaktadır. Yapılan bu çalışmalar da araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Öneriler

Bu bölümde eğitim ve uygulamaya yönelik öneriler ve ileriki araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Okullarda destek eğitim odası olarak kullanılacak olan odalar özel gereksinimli öğrencilerin özelliklerine uygun dizayn edilmeli ve yeni yapılacak olan okullarda da bu düzenlemelere dikkat edilmelidir.
- Okullar için destek eğitim odalarında kullanılmak üzere materyaller temin edilmelidir.

- Destek eğitim odasında görev yapacak olan öğretmenlere donanımlı hizmet içi eğitimler sunulmalıdır.
- Destek eğitim odası uygulamasından yeterince verim alabilmek adına ders saatleri öğrencinin daha uygun olduğu saatlerde ayarlanmalıdır.
- Okul yönetimi, diğer öğretmenler, veliler ve rehber öğretmen iş birliği ve iletişim halinde daha planlı ve sistemli çalışmalıdır.
- Öğretmenler süreçte diğer kurum ve kuruluşlarla (rehabilitasyon merkezi, bilsen vb.) iletişim halinde olmalıdır.
- Okul yönetimi, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, diğer öğretmenler ve diğer veliler kaynaştırma, destek eğitim hizmetleri konusunda bilgilendirilmelidir.

İleriki Çalışmalara Yönelik Öneriler

- Bu çalışma Erzurum ili içindeki 25 öğretmen ve 25 veli ile sınırlıdır. Genelleme yapabilmek adına araştırmanın farklı illerde farklı öğretmen ve velilerle de yapılması önerilir.
- Destek eğitim hizmetlerinden Rehabilitasyon merkezlerine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri alınabilir.
- Destek eğitim odasında görev yapan sınıf öğretmenlerinin destek eğitim uygulamasına ilişkin tutumları araştırılabilir.
- Destek eğitim odasında verilen eğitimin öğrencilerin başarıları ve öz yeterlilikleri üzerindeki etkisi incelenebilir.
- Destek eğitim odası uygulamasında öğrencilere uygulanan okuma yazma yöntemlerinin etkililiği incelenebilir.
- Kaynaştırma öğrencilerinin destek eğitim odasındaki ve normal öğrenim gördüğü sınıftaki başarıları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Al-Zoubi, S. (2012). The Effect Of Resource Room On Improving Reading And Arithmetic Skills For Learners With Learning Disabilities. *International Journal Of Scientific Research In Education*, 5(4), 269-277.
- Akay, E. (2011). *Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye
- Aksoy, F. (2016). Veysel Aksoy (Ed.), *Özel eğitim içinde* (1. baskı, ss. 290-291). Ankara: Pegem Akademi.
- Aral, N., & Gürsoy, F. (2007). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Aslan, Y. (2016). Kaynaştırma ortamlarında ailelere yönelik eğitsel ve psikolojik hizmetler. *Sakarya University Journal of Education*. 6(3). 71-80.
- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atkın, N. (2013). Hasan Avcioğlu (Ed.), *İlköğretimde özel eğitim içinde* (3. baskı, ss. 19-64). Ankara: Nobel Yayınları.
- Avcioğlu, H. (2013). Hasan Avcioğlu (Ed.), *İlköğretimde özel eğitim içinde* (3. Baskı, ss. 65-140). Ankara: Nobel Yayınları
- Aydın, A. (2015). *Zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye.
- Aziz, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(4), 35-45.
- Batu, S., Kırcaali G. & Uzuner Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 33-50.
- Batu, S., & İftar, G. (2006). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Batu, S., & İftar, G. (2011). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Batu, S., & Uysal A. (2010). Gönül Akçamete (Ed.), *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (3. baskı ss. 125-126), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bedur, S., Bilgiç N. & Taşlıdere E. (2015). Özel yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 159-175.

- Berg B., & Lune H. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (H. Aydın çev. Ed.).Eğitim Kitapevi
- Camadan, F. (2012). Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz yeterliliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 128-138.
- Canöz, Ş. (2013). Hasan Avcıoğlu (Ed.), *İlköğretimde özel eğitim içinde* (3. baskı, ss. 1-18). Ankara: Nobel Yayınları.
- Çakıroğlu, O. (2016). Veysel Aksoy (Ed.), *Özel eğitim içinde* (1. baskı, ss. 4-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Datta, P. (2015). An Exploration Into The Support Services For Students With A Mild Intellectual Disability. *International Journal Of Inclusive Education*, 19 (3), 235-249.
- Demir, M., & Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu eğitim dergisi*, 19(3), 719-732.
- Espin, Christine A., & Stanley L. Deno (1998). Individualized Education Programs In Resorce And Inclusive Settings: How 'Individualized' Are They?. *The Journal Of Special Education*, 32, 164-175.
- Glomb, N., & Daniel, M. (1991). Resource Room Teachers Use Of Strategies That Promote The Success Of Handicapped Students In Regular Classrooms. *The Journal Of Special Education*, 25 (2), 221-235.
- Güçyeter, Ş. (2017). Asım Arı ve Mine Sönmez Kartal (Ed.), *Özel eğitime giriş içinde* (1. baskı, ss. 76). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kargın, T., & Sucuoğlu B. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Kargın, T., Güldenoğlu B., & Şahin F. (2010). Genel eğitim sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenciler için yapılması gereken uyarlamalara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(4), 2381-2414.

- Kaya, N. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve BİLSEM'ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 15(1), 115-122.
- Kaya, U. (2003). *İlköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Kıış, H. (2013). *Destek eğitim odalarındaki uygulamalara ilişkin rehber öğretmenler ve özel eğitim sınıf öğretmenlerinin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.336326).
- Kılıç, D. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kırcaali, G. (1997). Türkiye'de özel eğitime bir bakış. *Milli Eğitim Sanat-Kültür Dergisi*, (136).
- Kontaş, H., & Yağcı, E. (2016). BİLSEM öğretmenlerinin program geliştirme ihtiyaçlarına ilişkin geliştirilen programın etkililiği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 902-923.
- Lal, S (2014). Parental And Teachers' Opinion Towards Resource Room Service. Ph.D Scholar, *Central Institute Of Education, Delhi University Ex. Faculty, Lady Irwin College*, University Of Delhi, New Delhi.
- Lewis, D. V., & Doorlag, H. (1999). *Teaching Special Students In General Education Classrooms*, 6th. New Jersey, Prentice Hall.
- MEB (2005). Engelliler Hakkında Kanun (5378), Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara (<http://orgm.meb.gov.tr>. 25.07.2019 tarihinde erişildi).
- MEB (2013). Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Kılavuzu, Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara (<http://orgm.meb.gov.tr>. 10.05.2019 tarihinde erişildi).
- MEB (2015). Destek Eğitim Odası Açılmasına Dair Genelge 2015/15 Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Ankara.

- MEB (2016). Destek Eğitim Odası Kılavuzu, Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara (<http://orgm.meb.gov.tr>. 16.07.2019 tarihinde erişildi).
- MEB (2018). Özel Eğitim Hizmetleri (<http://orgm.meb.gov.tr>. 13.05.2019 tarihinde erişildi).
- Melekoğlu, A. (2016). Veysel Aksoy (Ed.), *Özel eğitim içinde* (1. baskı ss. 173). Ankara: Pegem Akademi.
- Metin, N. (2012). Nilgün Metin (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar içinde* (1. baskı ss. 9-378). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Özaydın, L., & Çolak, A. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi hizmet içi eğitim programı'na ilişkin görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi 2011, 1 (1), 189 – 22*.
- Özen, A. (2017). İbrahim Hakkı Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (15.baskı ss. 127-128). Ankara: Pegem Akademi.
- Özbey, Ç. (2009). *Özel çocuklar ve terapi yöntemleri*. İnkılâp Yayınları.
- Özgür, İ. (2008). *Engelli çocuklar ve eğitimi*. Adana: Karahan Yayınları.
- Özgür, İ. (2015). *İlk ve ortaöğretimde kaynaştırma uygulamaları*. Adana: Karahan Yayınları.
- Özmen, R. (2003). Ayşegül Ataman (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim içinde* (1. baskı ss. 9-31). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özokçu, O. (2014). Sezgin Vuran (Ed.), *Özel eğitim içinde* (3. baskı ss.93). Ankara: Maya Akademi.
- Semiz, N. (2018). *Özel gereksinimli öğrencilere yönelik destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin öğretmen ve aile görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.511109).
- Somaily, Z., & Rahman, A. (2012). Parents Of Students With Learning Disabilities Attitudes Towards Resource Room. *International Interdisciplinary Journal Of Education*, 1, 1-5.

- Talas, S., Kaya, F., Yıldırım, N., Yazıcı, N., Nural, H., Çelebi, İ., Keskin, Ş., Söylemez, T., & Nugay, E. (2016). Destek eğitim odaları ve öğretmenler üzerine betimsel bir çalışma. *Journal of European Education*. (3) 6, 31-52.
- Tezcan, M. (2015). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ünal, H. (2008). *Birlikte eğitim ortamındaki zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere destek eğitim odasında verilen destek eğitimin etkililiği* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.218940).
- Vaughn, S., & Klingner, J.K. (1998). Students' Perception Of İnclusion And Resource Room Setting. *The Journal Of Special Education*, 32(2), 79-88.
- Vuran, S., & Ünlü, E. (2014). Sezgin Vuran (Ed.), *Özel eğitim içinde* (3. baskı ss. 75), Ankara: Maya Akademi.
- Yıldız, N., & Tutuk, T. (2017). Asım Arı & Mine Sönmez Kartal (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim içinde* (1. baskı ss. 17). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğen, S. (2008). *Çocuğu ilköğretim kademesinde kaynaştırma uygulamalarına devam eden anne- babaların kaynaştırmaya ilişkin görüş ve beklentileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.

EKLER

Ek-1. Görüşme Formu Uygulama İzni

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235-605.01-E.1960876
Konu : Uygulama Araştırma İzin Talebi

29/01/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Bayburt Üniversitesinin 17/01/2018 tarihli ve 165 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği, Bayburt Üniversitesi Araştırmacılarından Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Program öğrencisi, (152104010 numaralı) Gamze TAMAS, "Destek Eğitim Odaları Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin ve Velilerin Görüşleri" konulu tez çalışması için, 05/02/2018 - 08/06/2018 tarihleri arasında ekli listedeki ilimize bağlı okullarda uygulama yapma talebinde bulunmuş olup, yapılan anket çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi gerekmektedir.

İlgi yazı ve ekleri, Bakanlığımızın 12/09/2017 tarihli ve 13610717 (2017/25) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, "Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde", komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak, ekte isimleri belirtilen okullarda yapılması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir. Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olurlarınıza arz ederim.

Ercan YILDIZ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
29/01/2018
Muharrem ELİGÜL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı (13 sayfa)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: <http://erzurum.meb.gov.tr>
e-posta: arge25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: ARGE Birimi-179.
Tel: (0 442) 234 4800
Faks: (0 442) 235 1032

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 09ff-addb-35b6-973a-97df kodu ile teyit edilebilir.

Ek-2. Öğretmen Görüşme Formu

Değerli Meslektaşım;

Bu çalışma Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak yürütülmekte olan “Destek Eğitim Odası Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin ve Velilerin Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere veri toplamak üzere hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüşlerinizi almaktır. Vereceğiniz bilgiler araştırma açısından oldukça değerlidir. Görüşleriniz bu çalışma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Görüşülen bireylerin isimleri kesinlikle araştırma raporuna yazılmayacaktır.

Değerli katkınız için teşekkür ederiz.

Gamze TAMAS

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

Mezun Olduğunuz Program (Önlisans/Lisans/Yüksek Lisans):

Mesleki Deneyim Süreniz:

0-5 yıl ( ) 5-10 yıl ( ) 10-15 yıl ( ) 15 yıl ve üzeri ( )

Daha Önce Özel Gereksinimli Öğrencilerle Ne Şekilde Çalıştınız? (Özel Eğitim Merkezi / Kaynaştırma/ Destek Eğitim Odası Ve Diğer)

(.....)

Özel Eğitim İle İlgili Bir Eğitim Aldınız mı?

Evet ( ) Hayır ( )

Cevabınız Evet İse Ne Tür Bir Eğitim Aldınız?

Lisans eğitimi içinde ( )

Hizmet içi eğitim aldım ( )

Kursa katıldım ( )

Seminer/ Seminerlere katıldım ( )

Lisans üstü eğitim aldım ( )

Diğer ( )

Destek Eğitim Odasında Eğitim Gören Öğrenci/Öğrencileriniz İle İlgili Bilgiler:

Öğrenci/öğrencilerinize konulan tanı/tanımlar nedir?

(.....)

Öğrenci/öğrencilerinizin cinsiyeti nedir?

(.....)

Öğrenci/öğrencilerinizin yaş/yaşları nedir?

(.....)

GÖRÜŞME FORMU

1. Sınıfınızdaki özel gereksinimli öğrencileriniz için destek eğitim odası olarak kullanılmakta olan bir derslik var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

2. Cevabınız hayır ise destek eğitim odası olarak okulun hangi bölümü kullanılmaktadır?

.....
.....

3. Cevabınız evet ise destek eğitim odasında ne tür bir ortam düzenlemesi bulunmaktadır?

.....
.....
.....

4. Öğrencileriniz destek eğitim odasında hangi derslerden destek eğitim almaktadır?

.....
.....

5. Öğretme sürecinde hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?

.....
.....
.....

6. Materyal ve araç gereçleri nasıl temin ediyorsunuz?

.....
.....
.....

7. Özel gereksinimli öğrencilerinizle hangi ölçme değerlendirme süreçlerini kullanıyorsunuz?

.....
.....
.....

8. Destek eğitim odaları ile ilgili mevzuata yeterince hakim olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

9. Destek eğitim odasında öğrencilerinize yönelik eğitim düzenlemelerinde kimlerden destek almaktasınız?

- Rehberlik Araştırma Merkezi ( )
- Okul Yönetimi ( )
- Milli Eğitim Müdürlüğü ( )
- Aile ( )
- Diğer ( )

10. Bu kurumlardan hangi konularda ve ne tür bir destek aldığınızı açıklayınız?

.....
.....
.....

11. Öğrencilerin destek eğitim odasında yürütülen eğitim sürecine ilişkin tutumları nasıldır?

.....
.....
.....

12. Öğrencileriniz okul dışında destek eğitim alıyor mu?

Evet ( ) Hayır ( )

13. Cevabınız evet ise bu kurumlar hangileridir?

.....
.....
.....

14. Çocuğunuzun eğitim süreci içinde bu kurumlarla iletişiminiz devam ediyor mu?

Evet ( ) Hayır ( )

15. Cevabınız evet ise bu kurumlar ile iletişiminizin ne şekilde devam ettiğini açıklayınız?

.....
.....
.....
.....

Öğrenci başarısını artırmak için beklentileriniz nelerdir?

- Diğer öğretmenlerden/rehber öğretmenlerden

.....
.....
.....

- Okul yönetiminden

.....
.....
.....

- Rehberlik Araştırma Merkezinden

.....
.....
.....

- Milli Eğitim Bakanlığından

.....
.....
.....

- Aile

.....
.....
.....

16. Özel eğitim hizmetleriyle ilgili bir eğitim sürecine ihtiyaç duyduğunuzu düşünüyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

17. Hizmet içi eğitime ilişkin önerileriniz nelerdir?

Ek-3.Öğrenci Velisi Görüşme Formu

Değerli Öğrenci Velisi;

Bu çalışma Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak yürütülmekte olan “Destek Eğitim Odası Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin ve Velilerin Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere veri toplamak üzere hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüşlerinizi almaktır. Vereceğiniz bilgiler araştırma açısından oldukça değerlidir. Görüşleriniz bu çalışma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Ayrıca, görüşme yapılan bireylerin isimleri kesinlikle araştırma raporuna yazılmayacaktır.

Değerli katkınız için teşekkür ederiz.

Gamze TAMAS

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

Kadın ( ) Erkek ( )

Eğitim Durumunuz:

Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )

Destek Eğitim Odasında Eğitim Gören Çocuğunuz İle İlgili Bilgiler:

Çocuğunuzun Cinsiyeti Nedir?

(.....)

Çocuğunuzun Yaşı Nedir?

(.....)

GÖRÜŞME FORMU

1.Çocuğunuza yönelik eğitim düzenlemelerinde kimlerden destek almaktasınız?

- Rehberlik Araştırma Merkezi ( )
- Okul Yönetimi ( )
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü ( )

2. Bu kurumlardan hangi konularda ve ne tür bir destek aldığınızı veya almadığınızı açıklar mısınız?

.....
.....
.....

3. Destek eğitim uygulamalarına katkı olarak evde ne gibi çalışmalar gerçekleştiriyorsunuz?

.....
.....
.....

4. Çocuğunuzun başarısını artırmak için beklentileriniz nelerdir?

- Sınıf Öğretmeninden /Rehber öğretmenden

.....
.....
.....

- Okul yönetiminden

.....
.....
.....

- Rehberlik Araştırma Merkezinden

.....
.....
.....

- Milli Eğitim Bakanlığında

.....
.....
.....

5. Bunların dışında destek eğitim odası uygulamaları yürütülürken yaşadığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....

6. Destek eğitim odalarıyla ilgili olarak eğitim sürecine yönelik önerileriniz nelerdir?

.....
.....
.....

ÖZ GEÇMİŞ

Araştırmacı 1991 yılında Erzurum’da doğdu. Lise öğrenimini Oltu Anadolu Lisesinde tamamladıktan sonra Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde sınıf öğretmenliği bölümünden 2013 yılında mezun oldu. 2015 yılında özel eğitim alanında destek eğitim verecek eğitici sertifikası alarak 2016 yılına kadar özel bir eğitim kurumunda çalıştı.2016 yılında Kredi Yurtlar Kurumunun açmış olduğu ilanla Yurt Yönetim Personeli olarak göreve başladı. 2016 yılında Atatürk Üniversitesi Özel eğitim bölümünde örgün lisans eğitimine başlamış olup aynı zamanda Kredi Yurtlar Kurumunda Yurt Yönetim Personeli olarak görev yapmaktadır.

